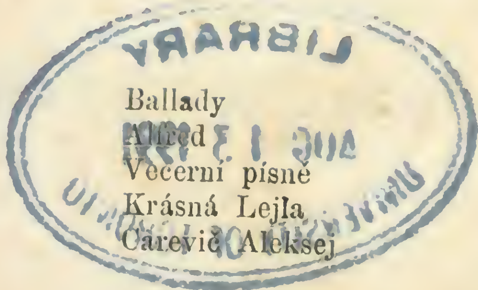

3 1761 04007 0666

UNIVERSITY OF TORONTO
VELUT ARBOR ÆVO

Vitězslava Hálka

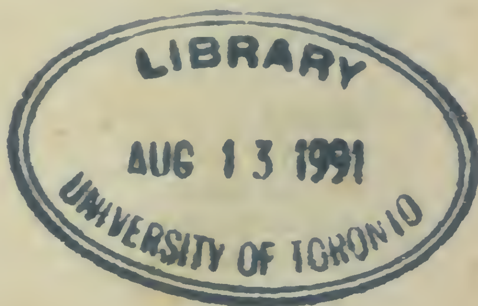
SPISY BÁSNICKÉ

I.

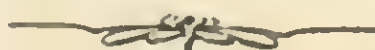

Ballady
Alfred
Večerní písně
Krásná Lejla
Carevič Aleksej

V PRAZE
Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober
1862.

LIBRARY
AUG 13 1991
UNIVERSITY OF TORONTO

BALLADY atd.

Nekřtěncova dušička.

I.

Zdaž země centrum ohnivé
ty proudy zdmulo v bouřný vír?
Či ze Sahary žíznivé
přiletěl Samum vraždit mír?
Utíká vlna z jezera,
jak z lesa zvěř, kdy zařve lev,
a les — poklidna večera
dřív chrám — s nebem se pouští v hněv.

První bol dívka přečkala,
a své dětátko hejčkala,
slzou je první kropila,
v první se úsměch topila.
A v pláč je dítka první hlas
jemný a lehký oděný,
ach ráda matka na obraz
svůj v dítka tvář zří vložený.

Však dítko, tvore nebohý,
proč že z paláců tě mnohý
ve svou kolébku nevložil?
Proč duch tu schránku neožil
ve lůně církví žehnaném?
Na stráni tráva lůžko tvé,
ve větru, z lesů vyhnaném,
tě vítá svět ve bídy své.

I v blízku s věže klekání
rozhání vítr nezbedný,
by k rodna hříchu smývání
nezval tě zvon v chrám dohledný.
V tvé tváři slza matčina
není křtem z Krista ovčína,
a tvých malebný tváří smích,
nezničí vinu — matčin hřích.

K vlnám se matka blížila,
k vlnám své lokty nížila,
a na plod hříchu milostný
upírá hled svůj žalostný.
A s větrem vlna zalkala,
s lunou se nebe zachvělo,
v vlnách mu matka ustlala —
vlnám se hejčkat zachtělo.

„Vždyť dobře ti se bude spát,
budou tě větry kolíbat,
vlny tě mlékem napojí,
a hlad i žízeň ukojí!“
A vítr řve — a kolíbá
a ječí vír — a dává pít,
a jak se dítko usmívá —
tratí se vír v podzemní skryt.

Kam uprch' vír? snad ve svůj hrob!
A padá dítko v mdloby z mdlob.
A bahno — rakev daleká,
ach kdož nad ní kdož zaplaká?
krkavců hrana slyšet sem,
a větrů žalmy nad lesem,
a nad bahnem ta bludička,
nekřtěncova je dušička.

II.

Jen loudavě, jak červů krok,
po roků stupních kráčí čas,
kdy viny červ — zlý míru sok —
probouzí tajemný svůj hlas.
A zšediví kdy času vlas?
Oj čas — ten věčnou obětí
svůj sytí hlad, a mládne zas,
kdy vráštit tvář mu zdá se ti.

O lípy kmen se podpírá,
jež vrhla v moře matka plod,
divým snům rámě rozvírá —
v nich tupí ostrý viny hrot.
Však bledá tvář, zrak strhaný —
to není stálý citův sen,
a slova zvuk rozervaný —
toť bojů v ňádrech ohlasem.

A mrtvé víčko nad okem —
umrlých v zraku ohňů rov,
a ňádra v mdlení hlubokém —
uvadlé lásky zvadlý krov,
a rámě svislé po boku,
vybledlý, jak její tvář, ret:
oj, toť dle věčných výroků,
červ žádá vině za oběť.

Kdež slz již vzala matka by,
když rok kojí bol jimi už?
A ké dát bolu podoby,
v slzách-li svůj i ostří nůž?
však ne pro dítko bolesť jen
vyžírá matce oka lesk:
však bludičkou i den co den
tonoucích v bahně smrti stesk.

Vy v temné noci poutníci,
což každá z hvězd je severní?
Či každý kmit už zářící
u lůžka stráž má večerní?
A den co den — až k půlnoci,
světélko vás zavádí sem,
a matce červ v své velmoci
to v hnětu hlásá úžasném. —

Mnohým už rokům otcem čas,
a mnohé strávil ukrutný,
a plodí zas, a tráví zas,
vysýlá smrť — sám nesmrtný.
Oj, u jezera matky, ni
světélka víc neuhlídáš:
co načal červ, to utráví,
a znáš-li hřích — i červa znáš.

1854.

Sejček.

Půjď — — půjď!

„Tak ti teskně srdce bije —
tak ti pot se s čela lije —
což mi stůněš, dítě mé!?“
‚Slyšíš ptáka? v písni jeho
hlasu je tak mrazivého,
zvuky jsou tak děsivé.‘
„Ach — což ptáků v noční době
marně lekat je se tobě.“

Půjď — — půjď!

‚Slyšíš — slyšíš? Ach toť zdá se —
na duši mne doptává se —
stůj zde — on mne uchvátí!‘
„Ztiš se dítě, nic to není —
svatý křížek na znamení,
a zlé pánbůh odvrátí.“ —
Bác! bác! rány na polici,
shasl průvan, shasl svíci.

Půjď — — půjď!

‚Vidíš — vidíš? tam na mříži
v okně jak sem okem míří —
Mlč! — ten zvuk mne zadusí!‘
„Již jen utiš se — však ptáka
zprovodím já potuláka.“ —
Břink! a okno na kusy.
„Táhni!“ — Sejček houká, houká,
s druhého sem okna kouká.

Půjď — — půjď!

‚Ach, ach — ouvej! otče milý,
oči mi se zakalily‘ —
pták se ducha dovolal.
Bim — bam! zvoní umíráčkem,
otci plakat nad synáčkem,
hrobník lůžko udělal.
A pták, za jehož šlo hlasem,
zde mu zpívá nočním časem. —

1854.

Hadí koruna.

I.

„Duchové vodní a horní a lesů —
vzhůru! vám kyne můj všemocný prst.
Říši mou zrejděte v mladickém plesu,
známé vám travičky naberte v hrsť.
Po třetí mžiknu než okem,
každý ať žádaný má v ruce květ:
skokem a skokem —
s květem ať žádaným každý je zpět. —
Jinochu sedni;
pod kotlem roznítím šlehavý vztek;
až kotel uvaří pro tebe lék —
buducno zhledni.
Budoucna těsná jím záclona taje,
čitelným písmem že oku pak svítá,
duch ti jím k čtení slov budoucna zraje,
jak otisk minula v paměti čítá.
Ej, dříve zdání,
sotva sem kynula, nesou mi květ;
než chvíle zbrání,
kol kotle točivý konejte let.

Do kotle trávy,
ať je rozžízněný rozpustí kov
v tajemné šťávy —
tyť zmuží mladíka podlé mých slov!
Skočte si, skočte,
do kola vířivý konejte ples!
V párky se točte
a po čem touží, ať dosáhne dnes!
Váhavěť rozvaha k činu se béře —
překypu sil sluší rozhodnutí;
a kdo se odvážil sám v sebe věře,
brzké mu u konce spočinutí.
Z hebounkých nití
napřeďte sítí —
a co síť přiláká, lákadlem buď.
Ulovíš na to
stříbro a zlato;
otec své robě
za to dá tobě —
tento var odvahu v mysli ti zbuď. —
Co kotel uvařil v nádobu vlejte,
a jak se ochladí, k pití podejte! —
Pij hochu směle!
Chutná? Aj ze vzácných bylin to var!
Pověz nám cele,
jak se ti práce tvé objevil tvar?“

Co vidí? Aj kdoby uvěřil tomu!?
Ze zlata korunu na bílém šatu,
s ní letí na koni úprkem domů —
než — co to v patách mu v podobném chvatu?
„Bázeň — věz! vůle let ohromný strhá,
slabocha s kořistí ve překot vrhá.
Neboj se toho!
Však i my, co leká, klejeme hned;
mnoho sic — mnoho!
Dralo by svěcený kruh našich věd.“
„Díky! — Dnes ještě jsi koruno má, —
zejtra on za tebe dceru mi dá!“

II.

Což tak slabě ti, dědečku,
dnes ty dudy hučí?
Nevíš, že se na kopečku
mládež tanci učí?
Ej, což mládež! Noha švarná —
byťs jen píseň šeptal — kol se noby kmitá
v rejdu hravém, že i lepotvárná
dívka v kole živém volně lítá.
Přec to však dnes nejde, jak to chodilo,
když se Bartošovic Jeník v kole točil.
Ten kam přišel — vše se rozveselilo,
mladý, starý do kola si skočil.

Což se časy mění! kde as ostal
právě dnes, kdy mládež doušky slaví?
Ej už vraník ovsa — vody dostal,
kde se asi s Jeníkem do noci staví?
Jářku! u Bartošů vrata zavrzly —
zpachtěný dech dýchá mládež váhavě,
a ty bystré nohy jak by přimrzly —
a ten oheň bujný v oku dovádivém,
jakby uřknut ve svém těku plahočivém,
k vratům se jak ztuhlý upřel zvědavě.

A ze vrat cválá silný kůň,
vlas sličný se jak oheň lesk',
jej mocně svírá silný jun,
a jemu srší z oka blesk.
A stojí mládež půlkolem,
a za jinochem — za koněm
vysýlá zraky zdiveně.
Což tam té krásné dívčině?
tak náhle zjařená jí bledne líc,
jak o půlnoci půlměsíc?
Což známý snad byl dobře s ní,
jejž kůň nes' v stranu severní?
jenž prach, co za kopytem vyvstává,
divákům v obdiv nechává?

Již stříbrný měsíce svit
svůj blankytný obzírá byt:

s okem jasným svůj počal den,
a kam hledí, rozdává sen —
budí jen jasné hvězdičky,
a nad bahnem ty bludičky.
Hej pírkem koni jezdce tíž,
jenž šírý rybník minul již,
a jemuž z lesů větvičky
co pochod pějí písničky,
a nočních ptáků divý hlas,
svou písní dlouhý krátí čas. —
Ej tráva zde tak vysoká
a k pastvě vábí vraníka;
ten mnoho jel a z daleka.
„Ou!“ — Zastavil a s koně slez’ —
zde korunu již tušil kdes.
„Však v chlévě budeš ještě dnes,
jen rychle pij a rychle jez.
Sems hory, doly přeběh’ již,
jen lehkou nazpět vezmeš tíž!“ —
Aj ve potůčku náhlý blesk —
to koruna, to hadí lesk.

III.

Co nebylo, to je,
a bude, co není;
tak i tu tvář země,
stále časy mění.

Co je — to je: — život lidský krátký,
a zač stojí, delší-li je bědou?
Kdo je bohat, čas mu vesel prchá —
s novým dnem nové radosti vzejdou.

Ej chutě koník trávu jí,
a v trávě rozhostěn
řeč divnou mladík rozpráví,
chtě zlákat hada ven.
A slova jeho utichla
když zaržál silně kůň,
a voda sobě zavzdychla,
jakby ji zrýval člun.

A hýbe se to ve vodě,
a potok toho pln,
a větřík v noční lahodě
se šplouchá v kvasu vln.
„Jen dál, hadoušku, z vody pojď,
zde lépe než-li tam,
z těsných se vazeb vysvoboď,
zde trůn ti udělám.“

„Aj počkej, hochu, trošku jen,
vezmu si korunu;
ve víru vod mám devět žen —
je také vyvedu.“

A pro ženy a pro svůj skvost
do vody zmámen šel,
a bílý šátek lačný host
u vody rozestřel.

A vyšel had a ženy s ním,
a mluvil mladík zas,
a slov těch milým mámením,
je uspal jeho hlas.
A had, jenž korunu tu nes',
na kment ji zvolna klaď,
a uléhal, a v spánek kles', —
ej hochu, teď je chvat.

Hle, jaký skvost tu ze zlata,
jak duha barvený!
V předu rubínem prokvetá,
a kraj má stříbrný.
A diamantů deset řad,
co had se vine kol,
a lesklý opal střeže zad,
vše jímá ve plápol.

„Ha! mám tě, králův ozdobo!“
u vnitř si mladík děl.
„Jen spi, ty hadí potvoro —
já dost se dověděl!“

A v šátku bílý kmentový
porozestřený klín
ukryl ty skvosty hadovy,
jak zemi noc v svůj stín.

A v blízku potok zakypěl —
do dálky kola veď,
a v blízku kdosi zasípěl —
na koně jinoch seď.
„A teď vraníku přes hory —
vší silou napni sval,
než půlnoc zahřmí v obory,
bys ve stáji už stál!"

IV.

Jede koník, nese lup,
na něm hoch a s hochem chvat,
a v podkovy cupy cup
lesů šum se tajně krad'.
A ten černý havran hřesce,
a volá to hu-hu-hú!
Černý roj oblétá jezdce
netopírů do kruhu.

A s koníka bílá pěna —
a s koníka teče pot,
tu mu v cestě hory stěna
tu zas řeka tvoří plot.

„Pospěš, pospěš si, vraníku,
dobrý oves dám ti dnes,
rychle, koni, ku rybníku —
za rybníkem blízko ves!“

Tma pojednou — a tma teskná,
jak vnitř Krkonošských hor;
v oku vře sic jiskra blesknál —
ký však jiskře se tmou spor!
Což ty hory, což ty lesy
třesou se v tmu oděny?
Což ten koník, což se děsí?
Snad té pána odměny?

Hoj ty jezdče temné noci,
obnaž světlou korunu!
Mrak-li zhasl nebes moci,
ať nahráží za lunu!
Přibývá té koni tíže —
hu — za jezdcem ký to spěch!
Bujně komoň uzdu hryže —
popřej, by si pooddech'!

A již od poslední hory
podkovy se pozvedly,
a ty v patách, ty potvory —
pro bůh, koni, neprodli!

Pustil uzdu — padl kůň,
běží po tmě ke vsi jun,
a těch hadův hrozný spěch —
u koně si pooddech'.

V.

Huhút — hut — hút — — a odtroubil
dvanáctou ve vsi ponocný;
kdo mimo dům si zabloudil,
budiž ti pánbůh pomocný!
Hoj viz, jaký to ve vsi hon
půlnoční ruší klid!
Hučí to jakby z dálky zvon,
a vidět divný svit.

A silný krok pod okny již —
kdos' kvapně vraty bouch',
a dřív, než si to pomyslíš,
i dvéře již porouch'!
A silný mladík stojí zde
jak král s svou korunou —
„Ach kde jste lidé — — zle je, zle!
za mnou ti hadi jdou!“

A fouk' a zhas ten světlý knot
odložil korunu:
o hrůza — bože! už ten hřmot
valí se do domu.

A viz a viz — ten divý hluk
u samých oken již,
a v okna hřmotí děsný tluk —
o blažen, jenžto spíš.

Ten ponocný, co troubil dřív,
žehná se znamením,
a každý mní, ven popatřiv,
být šálen mámením.
Na lůžku pak kdo slyší hřmot,
do peřin skrývá líc,
a v chlévě řve i brav i skot,
hrozného cos tušíc.

A syčí — syčí táhlý had,
a vine šípký oud,
jak rád-by jal se zaklínat,
však — nezná kletby proud!
A v čele vrásek na tisíc
osudný ukryl skvost,
na čele pot mu víc a víc,
a v srdci tlukot rost'.

V tom břinklo okno, jako hrom
když mrakem zatřásá,
a on se zachvěl, jako strom,
když vítr zajásá.

Hadův pak všechněch manželi
hlas ten se z chřtánu dral:
„Hoj, koruny své pán želí —
já pán — její já král!“

A v tom i okno prask a prask —
nevítaný zde host,
a v tom zas jak by — prasky prask —
to jakby lidská kosť.
Had na hlavu vzal korunu
a oknem opět ven,
a za ním strašném ve honu
uhání devět žen.

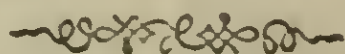
VI.

A tak smutně ti, dědečku,
dnes ty dudy hučí!
Což ta mládež na kopečku,
což je plakat učí?
Není již ta píseň, jako bývala,
když ty mladé nohy do kola rozhřívala;
nejsou i ti hoši, jako bývali,
když si k těm tvým dudám hřmotně zpívali;
ba už nejsou ni ty holky, jako byly,
dupavou když nožkou kolo oživily!
Ach, tak náhle vše se změnilo,
jak by sto nepřátel kraj ten zplenilo;

a ty tváře jinochům tak vybledly,
jak by čtyry zimy v rok se uvedly;
a ty ohně z očí tak se dívkám vytratily,
jak by za celý rok s smrtí zápasily.

Však ty, dívko bledá, v šatu černém,
tvé mi líto lásky v srdci věrném.
Ach! ten kopec na hrobečku
mnohý úsměv zdusí,
a kdo vejskal na kopečku —
ba, zde plakat musí.
Hrej jen svou, dědečku. Vše-li pusto,
ať je smutna i ta píseň tvoje.
Plesů-li dřív bývalo tak husto,
u hrobu mějž slza místo svoje.

1856.

Ballada o jednom hochu.

Byl jeden hoch, ten nevěděl,
co láska jest, co touha;
tu v dívčí oko pohleděl —
snů luzných řada dlouhá.
Teď uzavřen a smutný byl,
on v noci bděl a ve dne snil,
on málo mluvil, tiše lkal,
hochů se schůzkám vyhýbal —
ó, sladké srdce strasti!

Chtěl vyslovit to hlasně již,
co v srdci tajně cítí;
a však ta srdce sladká tíž —
ta nechce z srdce jíti.
A chodil opět, chodil zas,
však opět uváz' v hrdle hlas,
a po čem toužil, po čem lkal,
zas jenom sobě naříkal —
ó, těžké srdce strasti!

A viděl ji, viděl ji zas —
teď aneb nikdy více!
Však jak by nebyl v hrdle hlas,
a zbledly mladé líce.
Po čem on toužil, jiný měl,
a o čem snil, tam jiný bděl —
a co mělo být vyřknuto,
na věky v ňádra umknuto —
ó, trapné srdce strasti!

Co uviděl, co uslyšel —
kde najít tomu slova?
Žal na čas jej sic opouštěl —
však krutěj přišel znova.
On uzavřen a truchliv byl,
on stále bděl a stále snil,
on nemluvil a neplakal
a schůzkám navždy s bohem! dal —
ó, kruté srdce strasti!

1857.

Královna plesu.

Ten šat mi, matko, uchystej —
  ten šat bělounký z atlasu,
na krk mi skvostné perly dej,
  a drahé pentle do vlasů.
Na hlavu vínek z lilií
  protkaný růží umělé —
když vnadou tvář se rozvíjí,
  ať půvab trůní na čele.

Dnes, drahá matko, první ples,
  jen jedna plesu královna;
které se vavřín podá dnes,
  kdo zejtra jí se vyrovná?
Ach, drahá matko, krásy svět
  o přítrž vznese nárok ten;
ba mnohá dívka — krásný květ,
  leč královat — smí jedna jen.

Vavřín za čela okrasu —
  zda nehodno to v mysli mít?
A trůn vyhrát v tom zápasu —
  zda nehodno tu v zápas jít?

Mladíků svěžích četný roj
  královnu plesu obklopí,
a mezi nimi zápas — boj
  o přízeň v oka shlédnutí —

Ach, drahá matko, v pýše zřít
  na nebi hvězdy přemnohé,
a se co slunce přesvědčit,
  jak bledne jedna po druhé — —
ne, v tomto dívek zápasu
  nemá stát Laura v pozadí,
a jde-li dívka do plesu —
  zpět královna se dostaví.

* * *

Ba mnoho té krásy kolkolem,
  jak z jara na záhoně květu;
vše třpytí se v lesku spanilém,
  jak na nebi zástupy světů;
ba půvabu mnoho, mnoho tu —
  a lilie, perly a růže,
a u vínek v přemilém jásotu
  je uvíjí milosti bůže.

Ba ani tu démant neschází,
  by krásy té dovršil lesku,
a zrak-li jej žárlivě provází —
  přec ústupně klestí mu stezku.

Však také ten démant zleštil se,
jak sšetřený k této jen chvíli — —
již souzvučně vavřín snáší se
a k skráním se Lauřiným chýlí.

Jak hrdě se vůkol rozhlíží —
to s vědomím přiznané slávy!
Čí mysl tu výsost postiží,
v níž Laura své chvíle teď tráví?
Ten čarovný půvab mladých snů,
ta přesilná od dávna touha,
ta jediná myšlénka mnohých dnů —
ji myslit jen — rozkoš už dlouhá —

to všechno v ten vavřín složeno
se nádherně na čele blýská,
a pro čela králů jen stvořeno,
znak královský na čelo vtiská.
Ba pro vavřín každý nedorosť —
jen jadna smí královnou býti,
A komu se dostal králů skvost,
kdo může se nad krále skvíti? —

Již v měkkounké lůže ulehla,
však duch její v závratné výši,
a ňádra se bouřlivě pozvedla
a z hluboka útroby dýší.

Jen z polovic víčko přimknuto,
půl zbloudilo do spánků říše;
kde království v prsou umknuto —
zda možná jen, sníti tu tiše?

Ba králům je také jiný sen,
i sláva i starosti jiné;
kde jiný se pachtí celičký den —
král všemocným slovem jen kyne.
Vy, bývalé družky, klekněte v prach,
a královně skořte svou hlavu.
Já mocná! Mé moci znejte strach,
jí vzdejte přežádanou slávu!

* * *

Věsť z rána hned letí úspěchem,
a Lauru co královnu v štítě,
a s pokojným matka úsměchem
jde ze spánku budit své dítě.
A líbezně-krásná dívky tvář
a na tváři probledlé růže,
a přimknuta očí lesklá zář —
ach, kdo se dost nadivit může!

A zůstala zbožně matka stát —
však matou ji probledlé růže,
a počíná jí se jako zdát,
dech ňádra že zdvihnout nemůže.

Jde blíže a budí — budí zas,
a líbá ty ubledlé líce —
ach, královna nezná matčin hlas,
ni matčino líbání více.

A královna dlouhý dřímá sen —
má bělounké z atlasu šaty,
a vavřínem vlas je propleten
a na krku řetěz je zlatý.
A v ruce má vínek z lilií,
v něm růže též dýchají vůni,
a vnada se v tváři rozvíjí
a půvab jí na čele trůní.

1857.

Sázka.

„Zde je, kmotři, na to pravice,
že přinesu lebku, hnát
o půlnoci z kostnice.
A čeho se také bát?
Babské trety! holá pověra!
Vyhrabaných kostí hromada —
věru, velký jsem vám chuděra,
bázeň-li mne jenom napadá.“

„„Ne — ne, kmotře! Žádné žerty to.
Odtud jen až potud, a nic dál.
Má-li člověk již to odbyto,
hoden, v pokoji by spočíval.““
„E co! Mrtvému as jedno je,
v hrobě-li, či tuto v světnici;
a nenajde-li zde pokoje,
odnesu jej opět v kostnici.“

Sázka platí. Krejza odešel.
Zde však — jakby ufal v hovoru.
Ten tam o dlaň čelo podepřel, —
mnohá věc je hodna pozoru!
Ba ten člověk — divů plný svět,
na divném si loži ustele;
a dřív nežli mine sedum let —
pár těch hnátů, hrstka popele.

Co tím lidem země zaseto!
Otec, matka, děti, vnukové,
dědeček — už všechno hnije to,
my tu ještě — bídní tvorové.
Naši kamarádi — z těch jsou tam
mnozí u té velké armády;
my tu ještě — pánbůh žehná nám,
milujme se tedy bez vády. —

Netrvá to dlouho — pádný krok —
dvéře rozlítly se do kořán. —
„Možná-li dát co můj na výrok?
Pouhá hračka — jak vám povídám.“
Na stůl dutou lebku položil,
pod ní hnáty křížem sestavil. —
„Abych zejtřejšího dne víc nedožil,
hnát-li ten kdys svatbu neslavil.“

Leckterýs pak ještě divný žert
divně mu se z huby vybrodil. —
„Na mou duši — jakživ neměl čert
víc než já smělosti za podíl.“
„„Nic to, kmotře. Půl jen kuráže,
přines hnáty, ste nám ukázal;
hrdina se teprv ukáže,
když je dáte, odkud ste je vzal.““

„Proč bych nedal? Peleš jejich znám —
a měsíček svítí na cestu.
Věru, že tak málo strachu mám,
jak bych jel si pro svou nevěstu.“
Kosti zase sebral — odešel;
větřík chladný ke hřbitovu vál, —
chladný — že ho mráz až obešel.
Ale čeho by se z kostí bál?

Když tak patří pořád před sebe,
vidí v dálce hřbitov — z něho věž — —
co to tam se míhá — pro nebe!
Snad — to noc jen zrakům mluví lež.
Ale jak? to chrastí stále blíž,
ba už při něm — „Slyš, ty holoto!
Nu — když je tak silný ten tvůj kříž,
unese mne také — zkusme to!“

Už na zádech sedí kostlivec.
„Nezpouzej se, hřbete, cachej dál!
Však já zvětřil, kdo ten zběsilec,
jenž mé holky hnáty rozebral.
U nás hlučno — tanec, rejdy, ples,
bez milé to nejde do páru;
teď nás oba honem domů nes —
sic se nerozejdem bez sváru.“

A umrlý popouzí ho v spěch —
nohu rychle stíhá nohy sled. —
„Krista pána — kde jen vzíti dech!
Nepůjdu-li, zaškrtí mne na posled!“ —
Hodný už kus cesty urazil.
Však což na plat — hřbitov je až tam —
a ten — buď se k zadám přimrazil,
buď k nim přirosť — to ví pánbůh sám.

Krejzu pojímá už v srdci strach —
košili by na něm ždímat moh',
nohy slábnou, prsa jakby stáh' —
k tomu pořád těžší je ten hoch.
„Slyš, umrlý, vždyť mi zlomíš vaz —
nemusíme tak se tuze hnát;
slez a klusej podlé trochu zas,
jsiť dost velký na to kolohnát.“

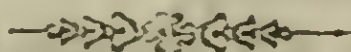
„Nic to. Když rád nosíš, tak jen nes.
Moje hnáty během ochábly,
a jaký by, sloto! byl to ples,
kdyžby rejdit měly seslábly!“
Pomoz pánbůh — už to blízko sic,
slyšet chrastit dovádivou spřež,
ale každým krokem tíže víc —
síly na mále a — dechu též.

A ta tíže — není možná dál,
hodinka to jeho poslední. —
„Bože, co sem jak živ dokázal,
pro Kristovy rány, odpusť mi!
Krejza klesnul skoro bez dechu —
v tom tu kohout jitřní zakokrh',
mrtvý větřil den, a v pospěchu
upaloval — div se nepřetrh'!

Ráno našli Krejzu v povoze;
víc byl mrtvý ale, nežli živ.
Nemoh' ani státi na noze,
musili ho odnést — žádný div.
Zavolali hnedle doktora —
fantas pokoušel se o něho;
ba s ním bylo zle už bez skora,
bylť i s pánembohem u něho.

Těžko však se pravdy domakat;
mluví se to i to — oboje.
Jedni mluví: Škoda na stokrát!
Druzí: Měl dát mrtvým pokoje.
Já pak myslím pro svůj díl si to:
Buďme rádi, že jsme na živě.
A kdo z nás to má už odbyto —
nač ho rušit v svatém poklidě? —

1858.

Mrtvých stráž.

Přinesli hocha na hřbitov —
už bylo pozdě za dne,
a přec ho ještě vložili
do hrobu noci chladné.

Když půlnoc se přiblížila,
tu hroby mrtvých pukly,
a mrtví z hrobů povstali
a kol něho se shlukli:

„Dokud jiného nevnesou,
co stráž ti stát zde nutno!“
A hoch má ve vsi milenku,
a jemu bez ní smutno.

Bez ní se líně vleče čas,
když všude tmu jen černou,
a milenka mu slíbila
až za hrob lásku věrnou.

Milenka kouká z okna ven
a smutno, smutno kolem;
s nebe se ztratil měsíček
a jako duch jde polem.

A před ním chladno jako mráz —
to sám je její milý:
„O, rozpomeň se, dívko má,
co sme si přislíbili.

„Co sme si tenkrát slíbili
pod večír sladkým hlasem,
nuž pojď, drahoušku, pojď, o pojď,
dva pohnem spíše časem.“

A lidé mní, že poledne;
k modlitbě hlavy kloní —
o ne, vy dobří lidinky,
to jeho milé zvoní.

A lidé mní, že svatba to,
když hudba zazní plesem —
o ne, vy dobří lidinky,
to jeho milou nesem.

1858.

Dva bratří.

Dva bratří žili pospolu;
starší měl ženu krásnou,
tak spanilou, jak z růže květ,
a jako hvězdu jasnou.

Tu trouba války zazněla —
staršímu v boj je jíti:
„Zde, bratře, zde ti svěřuji
nejdražší světa kvítí.

„Ji chovej jako diamant,
tak jak své srdce vlastní,
a až se z války navrátím,
pak budem opět šťastní.“

Ji chová jako diamant,
tak jak své srdce vlastní,
jenom že oba pospolu
i bez bratra jsou šťastní.

A zuří válka zuřivá
po širošírém světě,
a bratr — ten se navrátil
až po půldruhém létě.

„Vydej mi, bratře, ženu mou,
chcem zase býti šťastní!“ —
a bratr ženu objímá,
jakby mu byla vlastní.

A žena na smrť ubledlá
a jako list se chvěje,
a dítko, jež má na rukou,
se v náruč bratru kreje.

A starší zařval divoce
a vrh' se v proudy války —
a nikdy, nikdy více už
se nenavrátil z dálky.

1858.

Pod lipou.

Hej spusťte! Hni se, šenkýři!
a plecháč muzikantům.
Nuž, pojď si rejdnout — ichuchu!
teďs má — truc tvojím rantům.

Ej, dědku, jen si zavejskni,
ať hloupá mládež čumí!
Kdo umí v stáří omladnout —
nač zapírat, že umí!

Hej vy tam — vy tři králové!
  Ať nejde nota fechtem!
Sic začneme-li klikykák —
  pak zaplatíme věchtem.

Ou! Stůjte! — Lípa — každý věz —
  ta našich otců zlato,
dřív slávy jejich korouhev,
  teď — ej což můžem za to!

Dál hrejte! Nač těch řečí teď!
  Když bylo — však to bude!
Pan rychtář tomu rozumí —
  a trojlístek nám hude!

Až struna praskne — rejduj dál!
  A až se trubač nadme —
hej, dědku, hni se z místa přec,
  sic zrovna na tě spadne! —

1860.

Bláznivý Janoušek.

Vy ještě za mnou? Nuže buď!
Však že vám zajde k chůzi chuť.
Vy holoto! vy cucáci!
jež nevděk máchem zpřevrácí!
Neb sestárnem-li, myslí syn
z nás nadělat si kudrlin! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

No, tedy stůjte. Uzřím rád,
zda vy, či já znám lépe stát.
Vy kluci hloupí, zpozdilí!
myslíte, že jsem opilý?
To bych vám teprv povídal,
co zkusil, kdo se *na to* dal! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Já syna měl — no, dej mu bůh!
tak nesplácí se otci dluh.
Já sem si utrh’ od úst vám,
já dítky stáh’, já sebe sám —

já dřel se z rána do noci,
bych moh' mu do škol pomoci —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

A — nu — a z něho stal se pán.
Hned všude ke stolům byl zván —
hned cizou řeč a panský mrav,
jeď na stříbře, byl málo zdráv,
a by moh' s pány višně brát,
lid počal z kůže odírat —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Vy kluci! to zaslouží smích?
Vy — vy — no, bůh mi odpusť hřích!
Když začne scházet to a to —
poslouchejte, vy holoto!
Z vás nikdo nezkusil to snad,
co jest, když začne trápit hlad! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Já dlouho váhal. Ale pak
si člověk myslí tak a tak —
já šel. Nu, vždyť to byl můj syn,
já otec — což to zlý je čin?

Já šel. Já ještě neprosil —
já jen se otcem honosil —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Ba na mou — až zkusíte též,
co jest to šediny a pleš,
co šediny jsou bez ceny,
co otec v synu znectěný —
holomci, kdo z vás smí se smát?
Já piju, že jsem dešperát! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Neb víte, syn co udělal?
On zapřel, že kdy otce znal,
on zapřel, že je moje krev,
on vyzval na se boží hněv,
a když sem zůstal — jak tu jsem —
on dal mne z domu vyštvat psem! —
Vše ztichne. Z jeho úst však zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!

Tu praskla však shovívavost!
A moje láska — hněv a zlosť,
a řečí, v níž se narodil,
sem naň svou kletbu provodil.

Zda slyšel — nejsem pamětliv;
však já mu klel, a bůh je živ! —
Zas ticho. Z jeho úst však zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Vidíte, vy holomci, vy —
mé šediny jsou poctivy!
Je vyssál syn, z mé síly tyl,
mou sílu v sobě zpotvořil,
a lid ten, z něhož jmeno vzal,
on svojím hříchem pošlapal! —
Zas ticho. Z jeho úst však zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Netrestej národ hospodin!
Vidíte, a to můj byl syn!
Žel národu, v němž syn se zveď,
za dobré takto odplácet,
a běda dětem! splácíť vnuk,
kde napnul nevděk tento luk! —
Vše ticho. Z jeho úst však zazní:
„Nuž, smějte se! On blázní!"

1860.

Před bojem.

„Když už ste všechněm zahráli,
vy páni, na svůj inštrment:
to smím si též dát zahrát já —
svůj skládám komplement.
Jak já vám zpívám, tak mi hrejte,
mou píseň písní zprovázejte,
víc pravdivou, než ladnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„O tanci zpívej, o holkách,
kdo hnít chce doma za pecí;
já nechci lhát a lichotit —
chci v pravdy šat se obléci.
Čas jinam zve. Čas na palaše —
však hudba, ta jest kletba vaše,
v ní naše síly vadnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Nedivte se, ó nedivte;
dokážu hnedle, co sem řek'.
Toť hůř, než rána morová,
kdo v babím létě hledá lék;

kde místo luhů tráva spaslá,
kde místo ohně jiskra zhaslá:
to kuráž nedá žádnou" —
A muzikanti vpadnou.

„Vy bloudíte, jak věčný žid,
ten širý svět, to domov váš;
svou bídu šlete na pranýř,
a almužna — to podíl váš.
Jim písní srdce navracíte,
cizáky k činům roznícíte:
a doma sovy vládnou" —
A muzikanti vpadnou.

„Vy přestali ste ducha mít,
tím roztříštěn váš hlavní klín;
vy hudete a hudete —
však slyšte: hudba není čin!
Při vetchých houslí stálém pláči,
tím nevzrostou nám pomáhači:
to nedá mysl řádnou" —
A muzikanti vpadnou.

„Vy malátníte, drobíte —
žel bohu! že to musím říc.
Vy chlubíte se hanbou svou,
a místo srdce máte plíc.

Vám milejší jsou cizé díky,
odchováváte odpadlíky —
lid s duší podlou, zradnou" —
A muzikanti vpadnou.

„Ten nezná čas, kdo s loutnou hrá,
kdy žádá čas, by stál zde muž;
však vůle vaše ocháblá,
a nabroušen je cizí nůž.
To není láska, jež jen zpívá
a na zápas se bratří dívá
s vlažností bezpříkladnou" —
A muzikanti vpadnou.

„Těch cukrování už je dost;
již líně dost nám teče krev.
Jsme národem holubičím —
však v našem štítě stojí lev!
Nuž, muzikanti! ještě tuto,
a pak buď jinak rozhodnuto:
vlasť ránu žádá pádnou" —
A muzikanti vpadnou.

1860.

Tambor.

Vojáci táhnou z města ven,
z nich málokdo se vrátí;
jim tambor tluče na buben,
a tak jim cestu krátí.

On v srdci bolesť divokou —
od dívky své jde v dálku,
a snad ji víc neuhlídá,
snad nepřežije válku.

Snad již se více nevrátí
a dvojí blaho zruší,
snad lůžko smrť již ustlala —
to prorývá mu duši.

Jak smutek v srdci dává takt,
tak na buben on mlátí —
vojáci za ním krok a krok,
a on jim cestu krátí.

1860.

Javorové housle.

Již brzy bylo k svítání,
když hoch odjížděl po stráni,
by s dnem k panence toužil zpět,
pro niž ho těšil širý svět.

Však nebyl lásce ještě rok,
a přijížděl též šťastný sok,
a nebylo jí dvě léta,
když jeho radosť odkvetá.

Potůček s břehem zeleným,
hoch s klidem v duši zkaleným,
potůček jasný, veselý —
ne šťasten vždy, kdo neželí.

Vyrostl javor na břehu,
by ptáčkům dával noclehu,
a v šíř své větve rozkládá,
a tajný žal v nich upřádá.

Jdou lidé — javor podťali
a krásné větve odňali,
a na to nikdo nedbal z nich,
že slyšet pláč, že slyšet smích.

Bez listí, pustá obora —
jde hoch, má housle z javora,
a kam on k lidem zabloudí,
tam pláč a rozkoš vyloudí.

„Pojď, hudečku, jenž všude znám,
pojď, zavítej a zahrej nám,
hle — svatbu, hosti, nevěstu,
bys posilnil je na cestu.“

Nevěsta, ženich do páru,
a v hostech plno rozmaru,
a veselosť a bujný šprým —
to rozpouští zlou starosť v dým.

Hoch spustil — jak když zavolá,
vše postaví se do kola,
zavejskli — dnes to není hřích,
nevěsta, ženich samý smích.

A když hoch zahrál po druhy,
hlas známý projel soudruhy —
nevěsta náhle zděšená,
jak holubice zplašená.

A když hoch zahrál po třetí,
jak když ji dýka proletí —

vyzvání zvony na cestu,
mládenci nesou nevěstu. —

Bez listí, pustá obora,
jde hoch, má housle z javora;
potůček jasný, veselý —
ne šťasten vždy, kdo neželí.

1860.

Frajtr Kalina.

O, nejsem jen tak lecos vám!
Na mou tě — jak vám povídám:
neb veliký byl Bonapart —
však mnou by býval na capart! —
„Aj, áj, veliký Bonapart?"
Nu ano, ano — na capart.

My šest kanónů jedině,
a Francouz po vší dědině;
však lepší, než pan generál,
sem pořádek *já* udělal! —
„Aj, aj, než sám pan generál?"
Nu ano, ano — udělal.

Nám pálí Francouz naproti,
jak když se peklo vyrotí;
však my tak jako z kamenů
se smějem jeho plamenu! —
„Aj, aj, tak jako z kamenů?“
Nu ano — jeho plamenu.

Tu Bonapart si myslil sic,
že nás má hnedle, jako nic;
však já bych věru na pět mil
mu ještě notně zatopil! —
„Aj, aj, vy ještě na pět mil?“
Nu ano, ano — zatopil. —

A jak tu já s kanónem stál —
tu jede on jak generál,
a kouká se skrz peršpektiv,
a zrovna na mne — žádný div! —
„Aj, aj, na vás skrz peršpektiv?“
Nu ano, ano — jaký div?

A když už mně na ránu byl,
tu sem já sobě pomyslil:
Hej, teď tvá bije hodina,
teď zvíš, kdo frajtr Kalina! —
„Aj, aj, tvá bije hodina?“
Nu ano — frajtr Kalina.

Již k pánvi držím žhavý lunt,
bych osudný vypálil špunt,
jenž by mu navždy posvítil,
že víc by ránu necítil! —
„Aj, aj, mu navždy posvítil?“
Nu ano, ano — necítil.

V tom ke mně lajtnant přiskočí
a na patě mne otočí —
„Hej, kamaráde, pro pět ran — —
vždyť on je přec jen velký pán!“
„Aj, aj, pan lajtnant, pro pět ran?“
Nu ano — přec jen velký pán.

A na mou duši, jak zde jsem —
já cítil lítost v srdci svém:
Hrom do mne, když to udělám —
na mou tě — on je velký pán! —
„Aj, aj, že když to udělám?“
Nu ano, ano — velký pán!

A já jsem dobrák. Jenom chtít,
a moh' sem věčnou slávu mít;
neb jak byl velký Bonapart —
mnou byl by býval na capart! —
„Aj, aj, že velký Bonapart?“
Nu ano, ano — na capart.

. .

Bůh svědek — on to uznal sám.
Hned na koni se pustil k nám,
a sejmul se svých prsou řád,
a — mně ho připnul na kabát! —
„Aj, aj, že sejmul s prsou řád?“
Nu ano, ano — na kabát.

Nuž, děti, hleďte — *já* to znal!
A teď kdy Bonapart by vstal —
on sám svědectví na to dá,
že já byl frajtr Kalina! —
„Aj, aj, on sám svědectví dá?“
Nu ano — frajtr Kalina.

1860.

Básník a strasti.

Ťuk, ťuk! klepe někdo na dvéře. —
„Dále!“ — Vyschlý morek, hnáty, kosti —
haha! Pěkně vítám, páni hosti!
Buďte důvěrní k mé důvěře.

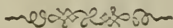
„My jsme strasti světa. Venku mráz,
ztrmácený svět se v bídě postí —
tys prý básník, pýchy v srdci dosti,
jsi prý králem — nuže, uhosť nás!“

Hola! to mne lehtá! Jsemť já král!
Vítám vás! Má tabule sic skrovná,
chudé lůžko — nevím zda nás srovná, —
slovo — muž! Já povždy v slově stál!

„Věz však, nikdo v světě nesmí znát,
u básníka přístřeší že naše;
nás štve lid a dráb nás honí plaše —
nuže, chceš nás opět katům dát?“

Chytrý ohled, vyschlá veteši!
Jsemť sic na kamení lotrů zvyklý —
zrádce nejsem však, byť světy znikly:
zde mé srdce — to dá přístřeší!

1861.

ALFRED.

BÁSEŇ EPICKO-LYRYCKA.

Ukaž mně muže,
Jenž není otrok vášně, a vnitř srdce
Jej nosit chci, ba v srdci srdce svého.

Shakespeare (Hamlet).

(Jasně osvícenému *Rudolfu knížeti z Thurnu a Taxisu*, knížeti Buchovskému a Krotočinskému, doktoru veškerých práv atd. věnováno.)

I.

Lásko! věčně stejná ve své kráse,
věčně různá ve svém hnutí!
Jedny vedeš přímo k věčné spáse,
jiné — ku věčnému zahynutí.
Jedněms nebem plným vděků,
na němž tisíc jasných hvězd se rojí;
dole květ sní sen mladého věku —
a jej nebe čistou rosou kojí.
Jiným nebem plným trýzní,
po němž klikaté se blesky honí:
dole květ po nebes vláze žízní —
blesk mu hlavu krásnou ve hrob kloní.
Spanilá jsi, jako z Paestum růže [1],
na niž toužebně se srdce třese:
jedněm vůní obestýláš lůže,
jiným trn tvůj věčnou bolesť nese.
Lesklás číše, sladkým kypíc tokem —
lidské srdce z ní tak rádo ssaje:
Jeden spěchá v Eden rychlým krokem —
ten tam, že se napil, musí z ráje.

* *

V malebném kruhu stojí hory,
jak zahrady-by hráze pevné,
a na nich šumí lesů sbory
převážné slovo v řeči jemné.
A vyrostlé v tom věnci vděčném
se milé háje k horám vinou,
a mezi nimi v zpěvu věčném
po různých cestách řeky plynou.
A jako porozběhlé stádo
ty pahorky, ty vrchy, hory;
v jich údolí tak srdce rádo
si tajné vede rozhovory.
Tam na hoře své šedé stěny
ten ssutý hrad si věrně hlídá,
a stejně stále, beze změny
on děj svých věstí vypovídá.
On mnoho zná, on přežil mnoho,
on svědkem býval mnohých dějů,
on přečkal časů, lidí mnoho,
a mravů, zvyků, obyčejů. —
Tam bují pole, luhy, háje,
tam jezero se kryje v hloubi,
a kolem lípa v květu máje
se splítá s dubem v stinné loubí.
Na větvi žvatlá mladé ptáče,
a jeho slova — samé zpěvy;

kol něho tisíc druhů skáče,
a ono jim své srdce jeví.
V těch údolích, v těch hájích milých
se mládež v pestré kruhy splítá,
a bujná radosť srdcí čilých
se v lehkém tanci volně zmítá.
A zpěv o závod s ptáčky v háji —
zde pozastav a přihleď blíže;
kde tak se srdce otvírají,
tam srdce zbývá mnohé tíže.
Zde pěkně tak, zde volno, milo,
zde srdce se jak doma cítí;
a sem-li srdce zabloudilo,
nemožná víc se rozloučiti.
Tou zahradou — to země má je,
ta země krásná, kraj ten blahý,
můj Eden a můjouděl ráje —
má kolébka, můj domov drahý!

* *

A blízko dvě si hory svorně stály;
od nich se v pravo, v levo táhly řadou
zas hory menší v nedohlednou dáli,
jak dítek tvořily by řadu mladou.
Uprostřed hor těch tiché údolíčko,
v něm skály přímí po stráních své čelo;

na nich si bříza zvolila své staveníčko,
a křoví malebně se po nich rozestřelo.
Ba láska sama tvořila si, zdá se,
to údolí za sídlo zvláště milé:
to tiché údolí v své jarní kráse
sem mocně láká srdce roztoužilé.
Tam dole potok své si hrčí písně,
v něm kvítky koupají si tenké vlásky,
na břehu vrba kývá vážné, přísně,
a slavík vyznává se ze své lásky.
Bůh sám ví, komu potok písně pěje;
však dle nich tančí kolo v mlýně blizkém,
a větřík s vlnkou dle nich v dálku spěje,
a srdce omládá na břehu nizkém.

Již svolav pastýř porozběhlá stáda,
je odveď pod tichou, bezpečnou střechu.
Snivému večeru hned jakby ráda
ty nebes světla, přišly v tichém spěchu.
Teď jiný život zde a rejdy jiné.
S muškou se brouček dovádivě honí,
a palouk štíhlé srnce k pastvě kyne,
a růže opuštěná — slzu touhy roní.
Teď měsíc vyplul v nebes modré moře —
snad že ho touha k jasným hvězdám nesla,
snad aby odplul té, u níž dlel, hoře,
svá napnul k plavbě stříbrojasná vesla.

Roztouženě ty bílé břízy stály —
jim šeptal větřík slova sladké touhy,
a zpěvem ptáčky družku v hnízdo zvaly,
a jejich písně — touhy ohlas pouhý.
Ba každým lístkem vály touhy písně,
Ba celé nebe tajnou touhou plálo —
a zemi, zapomněvší vlastní tísně,
ve sladkém snění o nebi se zdálo. —
Ó blažen, komu splnilo se přání touhy;
však žel — komu zbyl z něho přízrak pouhý!

* *

Ty dívko tam pod vrbou v stínu jemném,
co ještě pozdě tak tě poutá venku?
Hleď, dávno luna noci polotemnem
již plaví tam se nebes po výklenku.
Hleď, už ti ptáci k svému hnízdu letí,
a spánek na víčku si hoví mnohém,
a pěkným snem svých chvílek dobu světí.
Nuž dívko — dobrou noc! spi s pánembohem!
Ty neslyšíš? Což, pověz, tak tě jímá,
že na domov tvá mysl zapomíná?
Což v mysli nenamyslilas se dosti,
když na nebi ta slunce svíce plála,
že při měsíčka pozdní toulavosti
tě peruť spánku ještě neovlála?

Snad, jak ta luna v nebes modru čistém,
se touhou neseš v temnomodrou dálku?
Či, jako větérek tam s mladým listem,
s tvým srdcem lásky šepot vede válku?
Či nemožná ti, nadívat se dosti
na luny, nebes hvězd večerní kráse?
Či vyzvídáš, jak v šeré dalekosti
na klamném snění touha kolíbá se?
A nebojíš se noční chladné rosy,
ni blizké půlnoci nevlídných stínů?
Či myšlénky tvá mysl s sebou nosí,
jež nesmíš myslit v tiché chyšky klínu?
Probůh! snad — — —
jak harfa o zpěvu, kdy zpřetrhána,
jak kvítek o vůni, kdy sluncem zvadlý —
o nebes kráse sníš, jak anděl padlý?
Viz daleký ten svět — ta země, nebe,
na každém tvoru spánek tichý loudí —
nuž — dobrou noc! a pánbůh střeži tebe,
ať v mysl tvou zlý sen snad nezabloudí!

* *

Ty nedbáš mého slova, ne mé prosby?
Ba vidím slzu v oku tvém se skvoucí,
ba — jak-by v bázni předvídané hrozby —
ti slyším srdce v bílých ňádrech tlouci.

Ty pláčeš? — — —
Ó pověz, co tě právě k slzám nutí?
Hle! noc je krásná, světlá, čistá, jasná,
a každý lístek tichý — beze hnutí.

„Nu tedy slyš, a — polituj mé věrnosť lásky.
První dech jara rozedech' se světem,
prvním se ozdobilo jaro květem,
první se ozvaly ptáčátek hlásky —
a hvězdy na nebi neznámou touhou plály,
a měsíc své na cestu svítil touze,
a břízy v bílém luny světle stály,
a celým světem plála touha pouze.
I v mé zde srdce — považ zda to hříchem —
neznámý posud nepokoj se vloudil,
a — jak ta touha večerním se tichem —
neodvratný se celým tělem proudil.
Cizému citu počlo srdce tlouci,
než darmo oko upřela sem v dáli —
jen větřík líbal růži v ústa žhoucí,
a břízy v bílém luny světle stály.
A jemná bouře hostila se ve mně,
myšlénky bez ladu se duší táhly —
chtěla sem v písni vyslovit se jemně,
však darmo city po svém slově práhly.
Tu postava tam v výšce kmitla šedá,
a jako bůh ve záři luny stála:

hned zdálo se, že své si nebe hledá —
hned s lidmi podobnosť se míti zdála.
V tom nahne se — a přes ty příkré skály —
jak na nich doma-by — sem dolů stoupá,
a oči jak-by každý kročej znaly —
a mrštně od skály se k skále houpá.
Mé oko pátralo po každém hnutí,
a bázeň o něho mi srdceouží,
a každá žilka v nepokojném hnutí —
celá se duše v jeho bytosť hrouží.
I přes propasť, co tamto hrozná zívá —
skok — ještě skok — a již zde přistál dolem;
černá mu kadeř po ramenou splývá,
a zrak se vážně porozhlížel kolem.
Nedlouho stál, a mířil sem v tu stranu —
tu teprv bázeň před mužem mne jala,
chci utíkat, však — bezemocná stanu,
má ňádra stísněná div oddýchala.
On u mne již — já vyskočila, vzkřikla —
však noha slabá k zemi se potácí,
do srdce jak-by ostrá dýka vnikla —
přešel mne zrak a duše paměť ztrácí.
Co se mnou dálo se za drahnou chvíli,
neznámo mi; neb paměť když nás mine,
děj neviděn kol našich zraků pílí,
jenž v čase zniká a zas v čase hyne.

Kdy však se vrátila zas v duši síla —
ó blahé, blahé, blahé probuzení!
co duše tenkrát blaha pocítila,
to není v světě víc už k nalezení.
On svými lokty přivíjel mne k sobě,
na srdci jeho tlouklo srdce moje,
a ke mně shlížely ty oči obě,
jak věčné lásky nehynoucí zdroje.
Nemohla sem mu zazlit, ač sem chtěla,
ač místo, čas mne pobízely v dáli;
z těch jeho úst tak krásně slova zněla,
a ve zraku tak milé ohně plály.
Neznámosť v tváři jak-by náhle tála,
ty tahy v lících jak-by dávno znané,
a ňádra jednou duší obývané,
a srdce jednu řeč se mluvit zdála.
A opět zmohla bázeň ta se ve mně —
já vyvíjela mu se z obejmutí;
však řeč jeho tak chlácholila jemně,
že síly pozbylo mé rozhodnutí.
On mluvil o lásce — ó krásná slova!
On žádal odpověď — ó trapná chvíle!
On žádal lásku, s svou se ke mně chýle —
on přisáhal a zapřisáhal znova.
Když odpovědi neměla sem hlasu,
on žádal ruku pěkně v řeči smělé — —
ó kdožby k rozvaze tu našel času!

já dala ruku, a s ní srdce celé.
Druhý den, sotva s dnem se večer sblížil
a žežulinka zakukala v lesy:
nepokoj touhy teskné srdce ztížil,
a srdce ústy zašeptalo: kde jsi?
On přišel opět a on líbal zase —
týž oheň v něm, však každou chvílí mladší,
a nové slovo v nové povždy kráse,
tyž polibky — leč každý nový sladší.
A každý den, když večer s hor se šeřil,
on dostavil se s žežulčiným zpěvem — —
ó kdožby ještě nyní neuvěřil,
když láska tím se jeví přioděvem? —
Nediv se, že tak šíře zpomínám těch nocí.
Kdo miloval, těch nezabude chvílí;
a byť se s nimi rozstanout chtěl mocí —
neodvratně se paměť zas k nim schýlí. —
Ó žel! V tom světě stálosti tak málo.
I lásky slib, jenž věčnosti se vzpírá,
i přísaha, v níž celé srdce tálo,
sotva že zazní — již se zvukem zmírá.
Žežulkám utichaly věstné hlasy,
a s nimi jeho navštívení řidlo;
žežulku odlákaly jihu bujné krásy —
a co zde zůstalo — — jen bolu mutné zřídlo.
Žežulka přišla zas, s ní jaro mladé
přineslo kvítí luhům pustým dlouze,

však on — — myšlénka divná v mysl mi se
krade — —
a — vymýšlí — — snad lék — zklamané touze.
Snad — lék — — snad hrob — — lék —
hrob — — snad v jednom obě.
Leč ne — chci žít, až doplazím se k době,
kde důkaz dám, jak velká láska má je,
že bez změny, byť zbavená i ráje.
Ty jmeno jeho znáš, jež všude znáno,
ba sem až zalétají o něm věsti;
neb jmeno, slávy hlasem sdělováno,
si zvučně světem šírým cestu klestí.“

* *

Na chvíli umlkla. Snad pro úlevu
si z duše zažalovala v tom zpěvu:

„O lásce divné pověsti —
jak mor by svět ten práznil:
ten nožem vjel si do srdce,
ten tam se z lásky zbláznil.

Sepněte, dítky, ručinky,
a modlete se za něj —
pánbůh rač chránit každého,
by nedošlo též na něj.“

Zrak, jako ztuhlý, v dálku matně zírá —
leč zdá se, že se dálkou neobírá,
že bolesť ta, jež srdce svírá mocí,
nedá jí vnímat krásný obraz noci.
Tvář zastřena, jak v smutku, šatem bolným,
a slza odkrádá se oku proudem volným. —
Leč hleď — jak ptáček k svému hnízdu letí,
již spánek na víčku si hoví mnohém,
a pěkným snem své plachosť chvílky světí —
nuž dívko, dobrou noc — spi s pánembohem!

II.

Ba nedivím se, že nedaly spáti
ty Themistoklu Miltiada věnce [2]),
neb dokud nelze vavřín svojím zváti,
kdo spal-by klidně při té uzpomněnce?
Ký tedy div, že z lůžka puzen v loubí,
na slávě pracoval, svým druhům rovné?
Vždyť sláva, jež se s jedním věncem snoubí,
má věnců mnoho — krásy nevýslovné.
Snad mnoho těch, jimž o věncích se zdálo —
však sláva skoupá v jejich rozdávání;
leč komu o nich již se rozezdálo,
ten moci snů se více neubrání.
Ba věděl předobře ten mladík Velký [3]),
proč v slzách zastesk' na tichém si hrobě,
že ten, jejž kryje hlíny násyp mělký,
již opěván, ctný pomník našel sobě. —

Neouhledně to místo posud znělo,
než z něho známé jmeno pozapělo;
teď — jak když v křoví ptáček lyrický
svým hláskem slaví večer básnický,
a oko pátravě po místě těká,
kde slavík ten své písni k vůli čeká:

tak teď se po tom místě ohledáno,
kde nový pěvec nové věstí ráno,
kde nové písně netušeným zvukem
okřívá srdce mladé novým tlukem.
A v šíř a v dál se nese mladé jmeno,
ne od mladých jen, i od starců ctěno,
a šírým světem dráhu svou si klestí —
svět vítá je, že nový život věstí.
Ba otec vypravuje svým je dětem,
jak zasloužilo, aby vládlo světem,
a vnuku vnuk co dědictví je chová,
a píseň nestárne — ta věčně nová.
A ani věkem, v němž vše jiné zmírá,
se pestrosť barvy její neotírá,
a zapomnění, v něž i věk se svalí,
ji těsnou smrti rouškou nezahalí.
A když i časů zajde berla vládná
a po nich nezůstane stopa žádná,
a jen jak sen snad někdy zašelestí,
či jako zpráva bájné ve pověsti:
pak na mohyle, na půl skoro ssuté,
spočine oko mladým ohněm rozplanuté,
a uchu zazní hlahol písně dávné —
té věčně mladé, nikdy neunavné,
a srdce čisté, mocná harfa v pěsti
se znítí k nové písni, k nové věsti.

Zpěv věčně jarý k novým vzpučí květům,
by stal se milým ještě pozdním světům.
Ač nikdy mrtvý, přece bez ustání,
bez konce slavit bude z mrtvých-vstání,
a místo, jehož dřív si nevšímáno,
se stane Mekkou, kam teď putováno.

* *

Než — v dálce cíl a cesta k němu dlouhá
a každý k předu krok — jen činu smělosť pouhá.
Kdo silou smělý dost, že bez závrati
si troufá, na té cestě podíl bráti —
nechť zkusí to — toť hodno zakusení,
však bez rozmyslu cesty k činu není.
A slabce beztoho krok první zradí —
kdo sám si netroufá, ten neprosadí.
Ten vavřín věčně zelený, jímž čelo
se vítěze kdy skvělé přiodělo,
a pobádá-li chvílky kouzlo okamživé,
proč ne-by nárok slávy věčně živé?
svět, by tě slavil, tebe nevyhledá.
Jen ta se v paměť vtiskne hvězda bledá,
jež směle vplave v sester spolek krásný,
a zjeví, též že třímá světla paprsk jasný.
Těch ovšem řada dlouhá, jejichž krása
se věkem věku neochable hlásá;

však lidstva paměť velká; délka času
má ještě mnohé místo, mnohou řasu.
Jen jednou si se zrodil pro život jen jeden:
zda pak a k jakým činům budeš veden —
to potom čas. Leč zde co člověk zmrhá,
to s sebe sama smrti v náruč vrhá,
neb — by to napravil, se více nenavrátí.
Ten čas, kde na hrách dětských podíl bráti
se nezachce víc, ten svým přijde časem.
Pak úkol jiný; jiným pak se hlasem
svět jiný, vážný osloviti musí.
Kdo slávy lačen, nech to činem zkusí.
Ba v čase čas, kdy po činu duch zprahne,
jak jelen po vodě, kdy vedrem smahne.
Leč přemýšlej — toť hodno přemýšlení,
an bez rozmyslu cesty k činu není.
Čin bdí, kdy sen sirotkům otce, matku
a psancům vrací domov, rodné háje,
a tam zas sklamanému holoubátku
popřává vžít se ve ztracené ráje.
Čin bdí, a navzdor spánku mocné síle
on měří s lunou tiché noční chvíle —
Po dávných reků učí toužit věnci,
uvádí v přízeň s rodu oslavenci.

* *

A tak i Alfred. Neb on poznal záhy
ty, které vedou pěvce, svaté dráhy.
On znal, že mnohá píseň v harfě dřímá,
jež probuzena sluch i srdce jímá;
že mnohé nevyhráno ještě zpěvy,
v nichž mnohý neslyšený zvuk se jeví;
že mnohý v srdci zvuk po hudci práhne,
až zralou rukou v zlaté struny sáhne.
Leč, že mu světa lomoz prsa oužil,
ký div, že po samoty klidu toužil?
Tam z plných ňader moh' si oddechnouti,
a k nebes klenbám tužeb klenby pnouti.
Ač sám, přec nikdy nebyl osamělý;
tam svět mu kolem zraků plynul celý,
a toho světa bídy, světa krásy
tam k němu mluvily sterými hlasy.
Tam nevytržen mnohou získal chvíli,
by poznal sebe, své by poznal síly.
Tam poznal vrtkavosť svou, příliš zjevnou,
a pevnou vůli svou tak málo pevnou.
Tam, kdy sám nad sebou své zkalil oko,
a vzdech se ozval v ňádrech přehluboko —
tam bděl a bděl a přemítal a vážil,
a odříkal se a zas znova bažil,
a odumíral a zas nové síly
ssál k novým činům v jarobujné žíly,
a vroucí srdce, marným touhám cizé,

jak omlazené v jara svěží míze
zas z nova počalo tak mladě tlouci,
jak v prvních políbeních lásky vroucí.
Tam celou duší v zpěv a čin se hroužil,
čin žádal — leč i po odměně toužil. —
To odpusťte mu, že se stranil lidí;
ne snad, že neznal kráčet jejich pídí,
leč nechtěl dát se zkoušet pro zábavu,
zda před trupy zná sklánět pyšnou hlavu,
zda v diletantství dospěl na rytíře,
jenž licoměrně svědčí každé víře,
a zda-li nuděním se bavit umí,
a rozumí, i čemu nerozumí,
zda za mistra se v světě hodí trošku,
jenž líc i řeč mít umí za škrabošku.
I jeho odpusťte mu pýchu velkou,
co neráda se bratří s luzou mělkou,
co neráda se staví ve stop stejna,
jež ku předu si ryjou krtků hejna,
jimž hlína v před a hlína v zad a kolem
nedá se rozhlédnouti ani polem, —
tím polem, na něž slunce s nebe svítí,
a v povrch z něho loudí krásné kvítí.

* *

I dnes bděl Alfred a s ním lampy světlo
a to, co duši mu a srdce hnětlo.

A lampy knot teď prsknul hustým dýmem,
a dým se ke stropu vlek' za svým stínem
od světla pryč, až v pološeru zašel —
snad že tam hrob svůj, s hrobem poklid našel.
Nač myslí Alfred? čelo zkaboněno,
jak-by jen mrakům bylo rozestřeno.
Myšlénka těžká, jež se v mysl vkrádá
a s myšlénkou se v temné pásmo spřádá,
jak přišla, odkrádá se tuhým zrakem,
a sedá na čele si hustším ještě mrakem.
Myšlénky jako lidé: jedna druhou
potírá, jako v bitvě, zbraní tuhou,
ta silná podmaní tu slabší sobě —
a pak se odklidí a ustele si v hrobě.
Nač myslí Alfred?
Ta role žití, ač jen kuse známa,
se staví před zrak mu u velké panorama.
Ta role žití — ba tu každý hraje,
leč ten, že nevěda, a jiný, co hrá, znaje.
Ta role žití — mnohý než zví o ní,
se s vetchou hlavou v tmavé lůžko skloní.
Ta role žití — leč co on v ní vidí?
Nedůsled, protimluv za každou pídí —
od vášně k vášni bouřné kolotání
a poklidu se marné domáhání,
a naději — bludiček svůdné světlo,
jež aby selhalo, nad bahnem vzlétlo:

a vůli, samu s sebou v stálém boji,
jak chtějíc sjednotit, se stále dvojí;
a rozumu zrak slabý, hrubý, kusý,
jenž, aby neoslep', jen v temnu vidět musí;
a touhy oheň, tím vždy ukojený,
že neměl krmě k svému nasycení;
jen velkou poušť, a oás v ní tak málo,
kde srdce zpachtěné by pookřálo.
A jeho sláva? — Co mu sláva? — Růže?
jen trní zná-li — trn zda těšit může?
A jeho láska — co mu láska? Růže?
květ otrhal — trn zbyl — zda těšit může?
On slávě obětoval lásku — všecko,
a slávou neukojen — hravé děcko
zas v lásce hledal všechno blaho svoje,
a lásku zmařiv, pyká za oboje.
Tou krmí syt, jež láskou mu podána,
ji zradil, jako Jidáš svého pána,
a slávy dávné nežádostiv více,
a lásky neschopen, jak světla sžatá svíce,
nestrávný čas teď rozjímáním tráví,
čím chtěl být a čím jest ve chrámě slávy. —
Ten lampy knot zas prsknul hustým dýmem,
a dým se ke stropu vlek' za svým stínem,
od světla pryč, až v pološeru zašel —
snad že tam hrob svůj, s hrobem poklid našel.
Zas prsknul knot a rozpojil se s světlem,

jak s vůní růže v květě odekvětlém,
jak s světlem den tam za večerní horou,
jak tělo s duší, dlouhým žitím chorou.
Teď vpad' sem oknem měsíc plným leskem.
a zbledlo všechno bledým pod paprskem.
Vzdech hluboký se mocí z ňader táhnul,
jak už-by dávno po svobodě práhnul.

* *

Teď — však jen mžikem — myšlénky zas nové,
leč milé, jako z rána krásní snové,
už dávno nemyšlené, teď v něm vznikly,
tak přítulné, jak pejsek pána zvyklý.
On ve chvíle se zabral svého mládí —
v ty krásné chvíle, plné blaha, štěstí,
kde každý kvítek novou radost věstí — —
pojednou s celým světem válku svádí,
a hned zas smířen za motýlem pádí,
a tomu mráčku, co tam šedobílý
po blankytu zalétá v neznámé ty kraje,
on svoje touhy, přání svoje sdílí —
hned ptáčkem prolétá své rodné háje,
a hned zas v soudruženců kruhu milém
o světa divech sní v snu přespanilém,
a hraček syt, zas v oku matky drahé
ty jiskry stihá lásky vroucí, blahé — —
Teď jiné zase chvíle. — Jinoch statný

kříž na kříž měří světa cesty různé,
a bádá, soudí, touží, ničím zvratný,
ne schopen kratochvílí chasy nuzné,
své síly zná a boha v sobě cítí,
a podstoupí a smělé staví plány,
všem milý, jako vonné polní kvítí,
a kudy kráčí, kroky požehnány — —
a oko přistřelo se těžkým mrakem —
obočí srostlo v černou duhu nade zrakem.

* *

A nové mraky nad čelem se stáhly,
jichž blesky až do srdce útrob sáhly.
Dnešního obraz dne se živým slovem
mu v paměť vryl, jak písmo v kámen nade rovem,
a opět se a opět před zrak staví,
a mysl mdlou a duši tesknou baví. —

Ji v poutech předvedli, kde v dlouhé řadě
se soudců vážný sbor k poslední sešel radě.
V jich středu Alfred s tváří na smrť bledou,
v níž s strachem hrůza kruté boje vedou.
Ji předvedli, a ona s pyšným okem
a přímou šíjí, pevným, hrdým krokem
se přiblížila — ne jak vyznat chtějíc vinu,
leč mstitelka jak volajících o krev činů.
Tam pevným okem kol se rozhlížela,

na soudců vážné tváři mžikem dlela —
až tam — to on, toť jeho oko, bože!—
jí oči utkvěly, jak vražedné dva nože.
On vstal, a hlasem, v němž se slovo chvělo,
jak z bázně o tu schráň, jiš opouštělo,
jí četl vinu — ne jak soudce čítá,
leč jako souzený, jímž vina zmítá.

A ona o krok k předu předkročila:
„Vám známo všem, co já sem zavinila,
jsouc matkou dítěte i vražednicí.
Mne neleká hlas, prolitou krev krví mstící;
mně nezbývá víc radosti v tom světě,
mně každého květ blaha na odkvětě.
A ráda teď svou hlavu pod meč kladu —
to právu zadost, lidem ku příkladu.
Já milovala — ó tím jedním slovem
ten souhrn pozemského štěstí zovem;
v něm srdcí souzvuk tichý platí více,
než světa radostí ostatních na tisíce.
A srdce nezná oběť velkou dosti,
jíž z lásky k lásce nerádo se zhostí.
Jak velká moje lásce oběť byla,
sem, dokud milována, nevážila.
Leč vím, že podala sem všecko — všecko,
a dary plýtvala jak hravé děcko.
Však vím, že, bych i byla nebe měla,

bych byla z lásky nebe nešetřila.
Bez konce, bez žádání o odměnu,
jen v lásce hledajíc za lásku cenu,
jen lásce živa na tom božím světě,
jak ptáček své živ písni v teplém létě,
květ jak své vůni, a své jaro kráse,
jak večer hvězdám, jimiž odívá se —
tak moje láska lásce jenom žila,
a v ní svůj ráj, své nebe velebila.
Když však můj hoch tam zašel za ty háje,
mně zůstaviv jen slzy ztraceného ráje —
tu ozvalo se srdce, že je pusté,
a žaly rojily se mnohoústé.
Já hledala, jak holubička sirá,
kdy večer bílého dne stopy stírá,
kdy družky vrátily se v baňky skromné,
a ona nářky vede srdcelomné,
chtíc po boku dlít přemilého ptáčka,
chtíc přivolat si srdce jedináčka. —
A když sem našla jej — — on neznal více
ten srdce známý hlas, to známé líce.
To oko, v které tak se často díval,
a náruč, v níž za jasných nocí dlíval —
to vše jak cizé, dávno neznámé mu.
Leč když i plod, tak drahý srdci mému,
znát nechtěl, vyštvav od sebe mne v smíchu,
že volna byla sem i slovu, hříchu,

a otec sám se nechtěl k dítku znáti:
tu já i zapomněla, že jsem máti.
A v srdci tvrdší nežli krutá lvice,
teď lítá saň — dřív krotká holubice,
po krvi žízniva vlastního rodu,
krev prolila sem svou — krev jeho plodu.
To zločin můj. Já ráda přijmu ortel smrti,
jež z kořene kmen mého žití zdrtí.
Krev žádá krev: jsouc nelítostna v činu,
nežádám milosti si pro svou vinu. —
Kdo činu soudél smutný se mnou nese,
kdo vraždy původem byl — netažte se;
že v lásce té byl se mnou podělený,
již pro to nebude mnou vyzrazený.
To pomsta má — že nezradím jej slovy,
že můj hlas jmeno jeho nevypoví.
Však červ nech v svědomí mu nasadí se,
ať hryže jej, když k spánku uloží se,
ať pokoj vyhostí se z jeho oudů,
a pak se zodpoví tam u božího soudu!“

A oko její přísně na něm dlelo,
jež pomsty vykonání ozářelo.
Zas Alfred vstal, a v tváři na smrť zbledlý,
jak s žitím smrť by na ní boje vedly —
na čele potu chladná krůpěj stála,
a noha jak-by nohou být se bála,

a hlasem jako zrozeným-by v hrobě
čet' ortel — ne jak jí — leč jako sobě. —

Ten obraz celou mysl jeho chvátí,
že div mu z těla duši nevychvátí. —
Prv slepý, potácel se v světa proudech,
a pak, že v ráji prohlíd' — celý blahý —
teď vidě, hmatá po svých chorých oudech,
co vidí? — Vidí, vidí — — — že je nahý.
A oko srdcejemným bolem máče,
vyléval slzy žalostného pláče.

III.

To nebe krásné, jako dívčí oko,
tak mnoho hvězd tam plane převysoko;
tak jasné nebe, že lze prohlédnouti,
zřít anděly na zlatých křídlech plouti;
to nebe — člověk by se věčně díval,
jak v dívčí oko, až by v jedno splýval:
to krásné nebe — plno tak božího světla,
jak oko dívky, v němž se láska vznětla;
to nebe, z něhož věčná láska svítí,
tam srdce nový, milý domov cítí —
to krásné nebe — kdo se okem vhrouží,
ký div, když celým srdcem po něm touží?
Leč svět — ten jiný; na něm vše je jiné.
V něm láska vzchází a v něm láska hyne,
a srdce, lásky mlékem napojeno,
zas bývá s lásky prsem rozstaveno,
a zůstaveno v bolu, v želi sobě —
nenajde pokoje, až zdřímne v hrobě.
A přec v tom světě tak je milo býti,
že těžko s ním se navždy rozloučiti.
A daleký ten svět tak krásný, milý,
že div-by oči slzy neprolily,

kdy k věčnému se zamknout mají snění,
z něhož už není více probuzení.

* *

Ty bledá dívko! proč tvé modré oko
tam do té výše bloudí převysoko?
Či po tom mráčku, co se stále mění,
posíláš hochu svému pozdravení?
Či snad z těch krásných světel to chceš zříti,
jež mělo štěstí tvému hvězdou býti?
Či ze hvězd snad, co tam se v nebi lesknou,
chceš napit útěchou tu duši tesknou?
Však marné to otázky — odpověď jim žádná;
i jí se leskla hvězda — ale zrádná,
Tam na té nebes báni vzešla — svadla —
ach, darmo teď se díváš, kam ti spadla.
To místo, kde ti svítila, tak jemné,
teď — jak-by mrak je pozřel — prázné, temné.
S ní opustilo tebe všecko — všecko,
a zde tě zůstavilo — siré děcko.
Ba, jsou to mladosti tvé zašlé ráje,
jichž ztráta v trapné myšlénky ti taje;
pro ty ta bledosť v tvář se ti rozkládá
a duše prahne — srdce zpět si žádá;
po těch ty hojné slzy leje oko
a vzdechy v ňádrech bouří přehluboko;
a pro ty, pro ty zejtra co se stane —

ta slza ví, co hořká z oka kane.
Ó žel! že po tom nejkrásnějším toužíš,
a však — že zašlo, nikdy nevytoužíš.

* *

Tak ticho, teskno, nikde ani hlásku —
jen dole žblunká vlnka po oblásku;
tak teskno, prázno — ani lístku hnutí,
jak smrť-by vzala všemu oddechnutí;
tak prázno, mrtvo — div že srdce bije,
tak mrtvo — strašno — jak v srdci Marie.
A v podivném vše snění kolem stálo,
jak-by se všemu o dnech krásných zdálo.
A vše tak stálo mrtvě, nepohnuto,
jak za živa-by v hroby uzamknuto;
a kolem teskno — prázno — mrtvo — hluše —
jak ohlasem-by z vlastní její duše.
Tak nebylo, kdy tenkrát měsíc nebem bloudil,
a Alfred první políbení loudil,
a když při spanilém slavíka hlásku —
tak nebylo — ti vyznal svoji lásku.
Ach ovšem, daleké že jsou ty kraje,
v nichž hrob je tvého ztraceného ráje.
A věřím, že se ráda v ráj ten hroužíš —
a však — — že zašel — zpět jej nevytoužíš.
Ó žel! že nejbožštější ta z radostí
i srdce klidu, štěstí, blaha zhostí,

že pramen týž, z něhož se nebe prýští,
se bolem zakalí hned v době příští:
ten krásný sen že má své probuzení,
po němž se v ztrátu zpět vžít možná není.
A ještě hledí — jakoby to oko
tam bylo doma — v nebi převysoko.
To oko ale bez záře a světla,
jak-by v něm zoufalosť vši naděj shnětla.

* *

Vrcholky stromů bujně zašuměly,
a v dálku jejich táhlé dechy zněly,
a slavík zaklokotal píseň kdesi
a rozezvučel blízké kolem lesy.
Hle křoví, zbuzené z lehkého snění,
si šepce zpěv o sladkém probuzení,
a pobděv na nebi si měsíc bledý,
tam jde si pospat za ten mráček šedý.
Však v srdci jejím oddechnutí žádné;
ten stálý žal v něm stále jenom mládne,
a nemá klidu, nemá srdce stání,
jak vítr, jenž sám před sebou uhání.
Ty bledé rty, že jednou byly růže,
kdo z jejich úvadků to poznat může?
Ty bledé líce, že též jednou květly,
kdo nám z té svadlosti to povysvětlí?
Uvadlé listí, jež se sem tam klátí —

odkud, že vůni dýchalo, lze znáti?
Ba smutno, soudit, že co mrtvo, žilo,
že bezduché, kdy žilo, okouzlilo.
V klín ruce sklesly — skleslo hlavy týmě —
ba, mysl těžká — těžké pout je břímě.

* *

Z těch svadlých rtů — slyš, jaká píseň plyne!
ten krásný zvuk — jak krásnou smrtí hyne!

„Plakala dívka pod vrbou —
plakala sama nad sebou —
ó lásko, lásko!
Odkvětl první lásky čas,
srpu již čeká zralý klas —
bývalé jaro — jeseň teď —
divné má plody jarní květ —
mnohému k pláči, kdo se smál,
až by si srdce vyplakal —
ó lásko, lásko!

Dívce když dospěl teskný čas —
dítko má otce tvář a vlas —
ó lásko, lásko!
Povrh' mnou otec krutý tvůj,
jeho máš líce, synu můj!
Jeho máš líce, jeho vlas —

povrhne matka tebou zas,
aby se nesmál před časem,
slovu že volna byla sem —
ó lásko, lásko!

Zabila dívka lásky plod,
zbarvila krví jasnosť vod —
ó lásko, lásko!
Uvadlý první lásky čas —
kosa žne zralý s pole klas,
bývalé jaro — jeseň teď,
bývalá radosť — červa hnět,
bývalý úsměv — červa hlod,
bývalý květ — teď mrtvý plod —
ó lásko, lásko!“

Ze srdce hloubky jí ta píseň zněla,
v níž děj své lásky — smutný, trudný pěla —
však krásně tak, jak flétny táhlé tónky,
a jemně, jak slavíka noční zvonky.
Leč píseň ta, jež z plné duše vřela,
jen hluchým stěnám zněla — a v nich mřela.
Jí nepřáno — žel! jako pěvcům jiným,
by srdce jala zpěvem holubiným,
by srdce nadchla ohněm čistým, svatým,
ve vyvolených dobrým bohem zňatým.
Ba srdci jejímu ni družky dáno,

jež znala-by, co jinde zneuznáno,
jež útěchou-by želi, strasti byla
a šťastné duše štěstí soucítila.
Ba nepřáno jí ani srdce míti,
na němž by volně mohly slzy mříti,
na němž by srdce v tluku volném znělo
a na bolesť svých bolů zapomnělo.
V ní vzniknuv bol, v ní žije, v ní i hyne,
v ní útěcha s žalostí v jedno splyne;
ona si sama družkou, srdcem, duší,
kdy bolestí o ňádra srdce buší,
a slza, v niž se bolesť roztát musí,
co zjevit má, jen v sobě mocně dusí.
Kde sklonila-by hlavy, místa nemá —
svět pro ni hluchý — ona pro svět němá.
Teď jedna jí se slza vyřinula,
za ňádra padla, a tam — zahynula.
Jen jedna — poslední! jí s oka padla,
a s ní ta poslední jí naděj svadla.

* *

Ty krásná léta — milo do nich zříti,
tak jak za Vesny na to polní kvítí;
v nich kvete všechno, co si srdce žádá,
z čeho se krásný, pestrý vínek skládá;
v nich kvete láska, naděje i víra,
a kořínky červ ještě neužírá.
Leč kdy na lásku sžírná rosa padla,

tu s láskou naděje i víra svadla.
Ta bledosť v tváři — lístek zvadlé růže —
ta o mnohém ti boji říci může;
leč teď — když srdci léků svět již nemá,
jsa hluchý k ní — i ona pro svět němá.
Teď — ztichlé jezero v večerní době,
v němž bouří hrůza spí, jak mrtvý v hrobě;
ta vyhaslosť, jež s okem jí se bratří,
již bez citu na žal i radosť patří.
I bolesť ta již u ní překonána,
jíž zacelí se bezedná i rána,
kdy dávní přátelé dva — duše s tělem,
proživše život v obejmutí vřelém,
se loučí od sebe na cesty různé —
to do hrobu — ta ve hvězd světy luzné.
Jí duše sic se s tělem ještě bratří,
však k nebi touží — do nebe již patří.

* *

Neb nebyl ještě den a hvězdy bledly,
ne snad že na východě šero zhlédly —
leč těžkým víčkem přimykaly světlo,
že na lesku mu noční bdění hnětlo.
Však co těm lidem po tom? Zevšad všady
ve dlouhé, stále delší rostou řady,
a ještě dál se řada v dálku táhne,
že zdá se, že ni konce nedosáhne.

A proč? snad podivit se růžím rána,
jimiž ta hora tam je obestlána?
Či slyšet ptáčky, jež den ze sna budí
a zpěv rozhřívá v zpěvomilém hrudí?
Ach ne! Bůh ví, kde lid ten srdce nosí.
Jeť žebrák bohatší, jenž o chleb prosí,
o drobty soucitu u panských dveří,
a odbyt plísněním — zas v soucit věří.
Ten lid má s sebou vše — jen srdce žádné;
o strastech rozpráví, že tak se děje,
a vymkne-li se s někým kolo zrádné,
on jde se podívat, však — z obyčeje.

Již zvonek oznámil z blízkého města,
že Marji nastala poslední cesta.
V zvon mísí lomoz chátry se a lůzy,
jež vyprovází v poslední ji chůzi.
Jí v pravo kněz se modlí otčenáše,
a za ní kat se kolem dívá plaše —
tenť jist si svého hybu. Ze všech očí
se zvědavosť k ní blbě točí,
zda bez bolesti zřejmé bol svůj nese,
zda mdlé to tělo mdlobě uvyhne se.
Její zrak upřen k zemi, polo zírá
v mdlé duše stesk, a polo paměť sbírá;
co kolem děje se, to oko neví —
však beztoho to strázni neuleví.

Neb v lidech sklamalo se její zdání —
teď jiná naděj v jiné smilování.
Ret knězem předříkána šepce slova,
v nichž za minulosť útěcha se chová;
a líce klidné obrazem-li duši,
smrť blízká z poklidu ji nevyruší.
Již na místě. Již lomoz utich' v lidu —
snad nechtěl zmútit jí tu kapku klidu,
jež jako anděl strážný v prsou bděla
a ouzkostlivě v mdlé se duši chvěla.
Však hle! ta tichosť s úst se rozplašila
a šumem křídla zpěv z nich probudila.

„Bílá labuť píseň zvoní,
že se hlava k hrobu kloní.

A ten zvonek cinká, cinká,
že umírá tak mladinká.

Vy panenky příklad mějte,
na lásku si pozor dejte.

Která nedbá, ta to zkusí,
že pak pro ni plakat musí.“

A jak ta labuť svého hlasu zvonem
si zvoní hodinku před blízkým skonem,

tak ona. — Všude ticho, ani dechu.
To oko k nebi hledí pro útěchu;
ret ještě něco mluví, ale tiše;
snad prosí o milosť tam s nebes výše —
snad kletbu šepce — nevím. Od nebe se
teď zase k údolím tam bolně nese;
snad že tam stín zahlídla zvadlé lásky,
snad že zaslechla ptáčků milé hlásky.
Teď rty a oko přelít' úsměv hravý,
jak ptáček kolem okna zlatohlavý.
Jen přelít'! Neboť stopa jeho milá
hned mysli vážné zase ustoupila.
Teď k lidem upřela zrak shaslý polem,
a dlouho, dlouho bloudila jím kolem —
snad někoho že hledá. Ani dechu.
Pak ještě jednou přehlídla vše jako v spěchu,
to nebe, zemi, lidi — jedním hledem —
lesk touhy bolné zašleh' v líci bledém,
a zrak, jenž prvé dlel na zraku mnohém,
teď jedním mžikem kynul všechněm: s bohem!
Kat neleníl. Vzkřik — — temný šepot v lidu —
a duše bol k věčnému uspán klidu. —
Od ranních hor se slunce bledé vzneslo,
až krvavě za noční horu kleslo.

IV.

(Hřbitov o půlnoci. Dvanáctá bije.)

Strážce mrtvých.

Vstaňte, vstaňte, vstaňte!
Teď živých noc, mrtvých je den,
mrtvých teď rej a živých sen.
Živých teď uspán život bdí,
a mrtvý bdivě o něm sní;
kdo mrtvý, každý jednou žil,
a zemřel, o žití by snil.
Teď právě čas — kdos jednou žil,
teď právě čas, by bdivě snil —
vstaňte, vstaňte, vstaňte!

Myšlénky dětí (přilétajíce na hřbitov).

My pučely jak jarní květ,
my obrážely mladý svět,
my pestré, jako jara lesk,
když tvůj se den ti rozebřesk'.
My dlely, pokud v tobě duch —
a kde my dlíme, tam je ruch.
A tys nás s duchem vydech' ven,

nás nevymysliv, upad's v sen.
Probuď se ze sna, mysli dál,
cos časnou smrtí pronedbal.
Vstaňte, vstaňte, vstaňte!

Mrtvé děti (vstávají. Myšlénky se s nimi pojí).
Nás časně sštvali z světa zdob
a za byt dali těsný hrob:
nám brzy zdrtli mládí květ,
a za byt dali mrtvý svět;
nás vyloudili v světa den,
a vyvrhli hned z rána ven.
Ten krásný svět náš býti měl,
a jiným přišel za ouděl:
a neproživše žití den,
snít máme dlouhé noci sen.

Hlásný (na věži zpívá).
Vše, co květe, svadne,
a co svadlo, spadne;
vše, co světlo spatří,
s hrobu tmou se sbratří.
Pročež časně sluší
v starosti mít duši.

Myšlénky mladíků (přilétajíce na hřbitov).
My zalétaly v světla výš,
kříž na kříž znaly krásy říš,

my zleštěly i slunce lesk
a předstihly i rychlý blesk.
Nám k ideálům volný let,
a domovem jich krásný svět.
Však kosy řez tu smělosť zvrh',
a smělosť plánů v nivec strh'.
Nuž, zbuď se ze sna, mysli dál,
kdos časnou smrtí pronedbal.
Vstaňte, vstaňte, vstaňte!

Mrtvá mládež (vstává. Myšlénky se s nimi pojí).

Ten krásný svět tak krásný byl,
tak plný vděků, pestrý, mil —
a sladký tak byl dívky ret,
a plný světla její hled —
ten nepokoj, ten v srdci bol,
a vše tak volné kolemkol —
a vzali nám myšlének smělý roj,
a vzali nám lásky čistý znoj —
jen zpomínek beznaděj z mladých dob,
a za to nás vtěsnali v těsný hrob,
bez naděje na příští den
snít máme dlouhé noci sen.

Hlásný (na věži zpívá).

A co vyšlo, zajde —
hrobu noc vše najde;

co se v krásu všatí,
v prach se, v popel zvrátí.
Pročež brzo sluší
v starosti mít duši.

Myšlénky mužů (přilétajíce na hřbitov).

My k cíli vedly obce chod,
my činu byly za zárod,
a rozumu sme byly skvost,
svár dílů námi v celek rost';
a naší silou v sváru mír,
a svět nám poddán širošír.
A před časem nám vyprch' čas,
že oněměl náš v radě hlas.
Probuď se ze sna, mysli dál,
kdos časnou smrtí pronedbal.
Vstaňte, vstaňte, vstaňte!

Mrtví mužové (z hrobů vstávají. Myšlénky se s nimi pojí).

Zde pustá noc a bez snu sen —
jen temný svit náš krátký den.
Kruh dítek sirý, smutná choť,
jak bez pána ta v moři loď;
a rodiny a obce kruh
a srdci milý přítel, druh —
teď každý stojí sám a sám,

v té kostry rouše nepoznán;
a bez činů náš noční den,
a bez naděje — hrozný sen!

Hlásný (na věži zpívá).

A co v sváru stojí,
v setlení se spojí,
a i ten dub velký
vejde v hrob se mělký.
Pročež brzo sluší
v starosti mít duši.

Myšlénky starců (přilétajíce na hřbitov).

My — zkušenosti mnohé plod —
sme k předu vedly mladý rod,
a naší rady pevný štít
ubránil obcí blahobyt;
i bujný překyp mladých sil
hráz mírnivou v nás velebil,
a syn i vnuk se vpravil rád,
kam náš ho vedl kupříklad.
Leč smrtí-lis co pronedbal.
probuď se ze sna. mysli dál.
Vstaňte, vstaňte, vstaňte!

Mrtvi starci (z hrobů vstávají. Myšlénky se s nimi pojí).

Tak dlouhý sen — bez konce noc,
a oudů mrtvých bezemoc —
bez hlasu řeč, hlas bez zvuku,
bez synů děd a bez vnuků,
bez choti choť a sám a sám,
a nižádná česť šedinám —
a v hnátech červů žravý kvas,
a v lebce žáby, v oudech mráz,
a dušných ňader slabý dech —
hrob — teskná noc, noc bez potěch.

Hlásný (na věži zpívá).

Ba i věků délky
přežije hrob mělký.
Kdo jen sebe hledá —
běda, běda, běda!
Pročež brzo sluší
v starosti mít duši.

Mrtvi (scházejíce se).

Teď náš je čas, teď náš je den —
teď v pestrý rej se sřaďte jen.
Nám hudbou hnátů ladný chřest,
a lebky drkot taktem jest.

Někteří.

Však než se počne mrtvých rej,
dřív rejdu čeleď krále měj!

Jiní.

Ten co dnes přibyl v pytli host
a za živa už kůže, kosť,
a v šachtu hozen jako pes —
ten tancmistr buď králem dnes!

Jiní.

Ba ten, ba ten! Však dřív nech zná:
ať nový tanec spořádá,
a však ne quadrille, tremblante snad,
či jinou tretku beze vnad.

Jiní.

Ten tancmistr buď králem dnes,
by uspořádal mrtvých ples.

Jiní.

Hleď, brachu, půda bez parket;
než, tak zní mrtvých etiket:
Kdo přes hrůbek by nepřejel,
nech dělá přes něj kotrmel.

Všichni.

Ty, jenžs měl bídy jakživ dost,
už za živa jen kůže, kosť,
dnes v šachtu hozen jako pes —
ty plesu budiž králem dnes!

Král (kloně se na vše strany).

Nuž — tedy sřaď se s druhem druh,
ať řada vzroste v pestrý kruh.
Mezi dva mladé, kdo je stár,
ať nekobrtne na nezdar.
A soused druhu ruku dej —
a teď započni mrtvých rej!
(Dává znamení k tanci).

Mrtví za hřbitovní zdí, mezi nimi Marie.

Ó králi, smilování měj,
a povol nám též s vámi rej!

Děťátko, spatřivši Marii.

Mamá, ta rána do hlavy
krvácí a se nehojí.

Král.

Což ještě není oupln řad?
Kdo jste vy tam? Chci lid svůj znát!

Marie.

Já hezká byla květinka.

Děťátko (na hřbitově).

Mamá — ta rána do hlavy
mně tuze, tuze bolaví.

Mrtví za zdí.

Z nás oběšenec každý člen,
ze spolku mrtvých vyloučen;
a nesvěcený náš je hrob
a bez kříže a bez ozdob;
vidíme vaše veselí,
jež nikdo s námi nedělí.
Ó králi, smilování měj
a povol nám též s vámi rej!

Král.

Tak tedy z šibenice pták,
jenž hledal maso na zobák?
a nesvěcený váš že hrob
a bez kříže a bez ozdob?
Hej, takový je hrob můj též!
Nuž, přeskoč zeď a v řadu spěš.
Tak — a teď druhým ruku dej,
a teď započni mrtvých rej! (Dává znamení.)

Mrtvých rej.

A nejprv zvolna, z vážna v před,
ať nohu nohy najde sled,
ať postačí i křehký hnát,
a pak se zrychlí sedumkrát.
Teď rychlej, čerstvěj — víc a víc,
pokud dech stačí mrtvých plic,
a z kroku nechť se stane skok,
pokud nám stačí porozkrok.
Hej holka, drž si vínek svůj,
neb spadne-li, víc není tvůj —
divá ho chasa roztrhá,
a vítr ti ho rozmrhá.
Jen miluj, kdo co uloví,
však ona na tě nepoví.
Až k hrobu jen ti přisáhal,
a když tě pohřbil, jinou vzal.
Neupejpej se, manželi,
však ona tebe neželí;
než zvíš, přistrojí svatby skvost,
a k hostu sedne lačný host.
Ty stará, jen se nestyď smát,
mrtvým je stejný každý hnát;
však živý tvůj už zapomněl
a jiné též to pověděl.
Rozdílu nezná mrtvých rej —
kdo klopýtneš, se vzhůru měj!

Však cizí manžel — k předu, hop!
má vedlé cizé vlastní hrob,
a hrobu noc to nepoví,
a slunce se to nedoví. —
Bez vůně mrtvých lásky květ,
a bez naděje mrtvých svět —
odcizen světa dětským hrám,
nové si hry vymýšlí sám.
A naše hry ten noční rej,
a kdo jsi mrtev, k nim se znej.
A skokem k předu chutě — hop!
čas k odpočinku podá hrob.
A skokem v před, co stačí skok,
a nedbej živých na výrok.
A přes své lůžko, přes svůj hrob —
jen hnáty na něm nevyklop. —
Hej ladná hudba hnátů chřest,
kdy čelesť drnká o čelesť
a zuby klapou, cvaky cvak,
o žebra žebro taky tak,
a sejček s sovou na věži:
huhú! to k svatbě náleží —
a korouhvička skřípe svou,
že též ji k svatbě nepozvou. —
Teď mocí k předu — skok a skok,
až chřestě zkřípne mrtvých bok,
a každý krok je dlouhý sáh —

dbej, starče, by se nenatáh'!
A mrtvých tanec divý rej —
jen každý o své hnáty dbej,
a mrtvých tanec divý běh —

Jeden (vymknuv se z kola).
Mně nestačí už dále dech.

Ostatní (jichžto kruh se tím přetrhl).
Když rej ti nejde do noty,
moh's v hrobě zůstat, zloto ty!

Král.
Znova se sřaďte k druhu druh,
ať nelení náš pestrý kruh.

Někteří.
To, králi, zvyk a obyčej:
kdy zpřetrhne se divý rej,
usednem každý na svůj hrob
a bavíme se z mladých dob.

Král.
Mně vděk. Nech tedy někdo z vás
ostatní baví, pokud čas.

Někteří.
Na tom, co býval literát,
dnes řad je, běh svůj povídat.
(Rozsednou se po hrobech.)

Literát.

Mol s štěnicí chtě slavit ples,
do veršů mých potajmo vlez:
pluk recensentů špinavých
a filologů bezhlavých
v nich ryl a z rytí toho tyl,
a škubal, slintal, pokud zbyl
mi na nich kousek poctivý,
a rozum jejich plesnivý
psát nezapomněl period
od hlavy správných až do bot. —
A doma hlad mně kuchařil
a s nouzí bídu uvařil,
a já, vychudlý literát,
nemoh' si peněz vydělat.
A panenka, jež byla mou,
když roznášela lásku svou
a nechtěla mne znáti víc,
že prý má milých na tisíc —

(Zpívá:)

Zastřelil sem holubičku,
padla mi na jalovec.
Postavili šibeničku,
a mne na ni — za zvonec.

Sbor mrtvých.

Ha, ha, ha!
A mne na ni za zvonec!

Král.

Hahá, což také literát
má na světě tak hrozný hlad?
Já myslil, tancmistr že jen
za kostru bývá vysušen. —
Teď v pozadí ty holka tam
též pověz, jak si přišla k nám.

Marie (hejčkajíc děťátko, zpívá).

Hezká sem byla květinka —

Mrtvi (z mnohých stran, vstávajíce s hrobů).

Já též! já též!

Marie.

Svou vůní jedna jedinka —

Mrtvi (z mnohých stran).

Já též! já též!

Marie (s pláčem).

A uviděl mne mladý klouček —
„Hoj, hezká budeš za klobouček!“
Ó žel, ó žel!

Všichni mrtví.
Ó žel, ó žel!

Alfred (tluče na vrata).
Vy mrtví mějte smilování,
ať najdu oddechu si mezi vámi.

Strážce mrtvých.
Kdo v půlnoci se vtírá sem,
kdy mrtví mají tajný sněm?

Alfred (z venčí).
Mé jmeno Alfred — vpusť mne jen.
Bez poklidu mně živých sen —
v mém červ se plíží svědomí,
nic jeho hryz neoblomí,
a hryže, hlodá stále dál,
a kudy kráčí, samý žal.
Ó smilování se mnou měj
a u mrtvých mně klidu přej.

Mariino dítě.
Mamá, kdo volá z venčí tam?

Marie (zamyšlená).
To otec tvůj přichází k nám.

Král.

Jak? Alfred? Neznám, kdo by byl;
ten jistě jakživ netančil.

Mrtví.

Otevři, strážce, vpusť ho sem —
(Potajmo jeden k druhému:)
Nám pochoutkou buď za příjem!

Alfred (vstoupí).

Ač nevnadní jste na pohled,
a zraky mráz a srdce led —
ó přejte mi zde pooddech,
jenž nedopřán mi v těsných zdech.

Král.

Hej, živý brachu, sedni jen;
věř, my že máme dobrý sen.
Však živ-li dech mít neráčí,
věř, nám že sotva vystačí.
Leč pověz, jaký nepokoj
tě vede v mrtvých divý roj?

Marie (přiblíživši se k němu).

To on! to on!

Alfred.

Ó nebesa!

Marie.

Ó jak mé srdce zaplesá!
Hleď, to tvé dítě, hochu můj —
hleď, synáčku, to otec tvůj!
Mne jako zvěř, hleď, honili
a umíráčkem zvonili,
a kat mi zlomil bílý vaz
a uvázal mne na provaz.
Proč tys tam nebyl, hochu můj?
jej byl-by zmírnil pohled tvůj.
Víš, jak sme tam se líbali —
hrdličky cukru! zpívaly.
Ó polib mne! — Jak? neznáš víc?
hle, Alfrede, to má je líc!

Alfred.

Ta chladná? Pryč — jsi ošklivá!
V tvém oku hrůza přebývá,
tvá krása — ohnilá je kosť
a nehodí se za radosť.

Marie.

Ne více? Však se hodila,
když noc tě ke mně vodila?
A jež ti byla na radosť,
teď vrháš pod stůl, jako kosť? —
Hej, králi, teď to všechno znej —

teď ty soud na něm vykonej!
Ten jest, který mi lásku lhal
a pak mne v bídě zanechal,
a původem té vraždy sám,
nade mnou vyřknul ortel tam,
že, utrpěvši sterých muk,
mne pro to vyveď divý hluk
tam z města ven, kde lítý kat
mne zabil živým pro příklad!
Mne v nesvěcenou vrhli zem,
že vývrhel i mrtvých jsem.

Král.

Ty, mrtvá obci, vůli měj
a na živém soud vykonej!

Mrtvi

(seřadivše se kolem Alfreda, jenž se modlí).

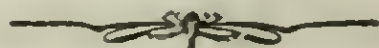
Nechť znova počne mrtvých rej! (Nový rej).
Hej, hochu, jen se k holce znej!
Však zkusíš brzo mrtvých zub —
svůj život nám dáš za výkup.
Pak vyspíš se, kde věčná noc —
teďs upad' v mrtvých strašnou moc!
Jen chutě kolem — skok a skok!
a nedej živých na výrok.
Živý se dostal mezi nás —

jím mrtvý oslaví svůj kvas.
A živé-li si zapomněl,
však budeš mrtvé za oudël;
se světa-lis ji zprovodil,
teď její svět ti za podíl.
Jen bruste zub — krev pokane
a pastva nám se dostane;
a trhej každý podlé sil,
co ulovíš, máš za podíl —
a na živého — skok a — —

(Kohout zapěje, mrtvá čeleď zmizí. Alfred ještě se modlí.)

Hlásný (na věži zpívá).

Bez konce tvá milosť, pane,
nad hříšným bdít neustane,
a kdo hledá tě v pokání,
vstříc mu jde tvé smilování.
Pročež časně sluší
v starosti mít duši.

V.

Chladný vítr přes strnité pole běží,
temné mráčky po nebi do dálky letí —
vše teď jináč, a ten svět k poznání s těží,
všechno, jak-by zmdlelé, odpočinek světí.
Už ty ptáčky, co k nám přišly s jarním květem,
co k nám přišly zazpívat si jemně,
by zpěv odkázaly vychovaným u nás dětem —
jak-by zaplašeny, prchly v jiné země:
opuštěná zanechaly jen tu hnízda
a po zpěvech sladké v mysli upomněnky;
jinde si teď brhel svoji píseň hvízdá —
jinde slavík odříkává srdce zněnky.
Osiřely pole, luka, sady, háje,
na pahorku neskotačí beránek si hravý,
a ta píseň, co ji z loutny pasák hraje,
jinde srdce teď a mysl volně baví.
A ta bříza, stromů kozička ta bílá,
z níž nám první vypučely jara vésti,
smutná lístky do všech světů rozesílá,
těžko staré hlavě jejich svadlosť nésti.
A to kvítí zmizelo, jak mladá léta —
snad že s ptáčky odtáhlo v daleké kraje,
snad že slunce paprsky mu chladné metá,

snad že vítr chladný, co z těch lesů vlaje.
Vše jen stárne, vadne, tuhne mermomocí.
I těch dětí ve vsi rejdy povymřely,
i ta čarovnost se zděla z krásných nocí,
i ty radosti — ty v srdci oněměly.
Ještě tráva na té louce zelená se —
snad že zdá se jí o dávnozašlém jaře,
o dnů mladých jarobujné kráse,
kdy jí první rosa operlila tváře. —
Blažen, komu pěkným snem se září mládí,
když se k jeseni rok života mu sklonil!
Žel však, komu na mysl jen přiuvádí,
jak by za to, že byl mlád, jen slzy ronil!

* *

Stěny bledé, jako kajicníka tváře;
jen že na nich nekvetly mladosti růže,
aniž směle-chtivá šlehala z nich záře,
která, v srdci zňata, opět srdce zmůže.
V prostřed kříž a na něm Kristus rozepiatý,
nad ním bohoroditelky obraz svatý.
Vespod z černé lampy polomrtvé světlo
mžiká jak-by z oka unavena bděním,
v kterém chvílkami se něco jiskry znětlo,
ale přimykáno těžkým rozesněním. —
Táhlé chodby, nepřivyklé krokův hlasu;
pak-li noha k jejich pustotě kdy zbloudí,

sténá ohlas probuzený v teskném žasu,
a řeč ta se dlouho, táhle jimi proudí.
Stěny věčně tytéž — bledé, beze změny,
pro hřích a pro vášeň němé — bez ozvěny,
bez citu pro pestrolících květů vůni,
bez sluchu pro světa lomoz lopotivý;
a z těch ptáčků, co se na svobodě sluní,
žádný nezašle sem hlásek přívětivý.
Život je zde prázný, smutný — jak ty stěny,
život za živa zde pochován jak v hrobě —
ne však, aby tlel tam v bezesenném snění,
ale s vědomím by odumíral sobě.
Postavy zde bledé, smutné jak ty stěny,
jak-by z mrtvých vstaly právě probuzeny.
Místo plesů jim jen modlení a posty,
místo radostí jim pokání a biče,
bdění, slzy, zpytování místo hostí —
a tak umrtvují v zárodku hned chtíče.
Půlnoc svolavši je v četné chóry
temným hlasem souzvučí v jich hóry. — —
Časně-li o spásu dbalosť mít se sluší,
pomodlete se i za mou hříšnou duši!

* *

V dlouhé řadě duchové se táhnou bílí;
duchové? Ne, těm jsou nejspíš k přirovnání;
v řadě dlouhé, vážně, s odměřenou pílí —

břímě mnohých let jim vetchou hlavu sklání.
Vítr pootevřeným tam oknem řinká,
v chodbách dlouhých, pustých dutě kroky znějí,
zvonku zpěvný hlas jim lehký pochod cinká,
a již to zní v chóru: Miserere mei. — —
Ty tam šedý muži v pozadí všech bratří!
proč tvá ústa němá, k zpěvu nedruživá?
a to oko proč tak mrtvě před se patří,
a tvá duše zbožných žalmů zneužívá?
Či v tvém srdci neplá, nevře nic, co hodno
zpěvu?
či ti netřeba se modlit za své hříchy?
či ti nebát, myslíš, božího se hněvu,
ani úpadku ve kluzkosť zloby, pýchy? —
Tvář-li mnohá vráska, jizva z bojů s časem,
vlasy-li jak mléko, oko na zhasnutí,
hlava těžká, k přirovnání s zralým klasem,
ňádra chorá, jen tak stačíc k oddechnutí,
ruka slabá, noha-li jen s těží krokům slouží,
duše chorá, tak že zdá se, že jak svíce
dohořelá vyhasnouti touží — — —
ba tomu se nebát hříchu více.
Pročs však zamyšlený? Zpytuješ své žití?
Zpytuješ, jak daleko ti paměť sáhá?
Paměť? Paměť? — Bláhový! Snad v zvadlém
kvítí
vůni hledáš, na něž smrť jen sáhnout váhá?

Nerouhej se! Života sesuté plány,
z nichž jen smutné zříceny oku zbyly,
ale ještě velebny, ač rozsypány,
že nás smělostí svou ohromily —
nesplněné touhy, z naděje jen klamy —
oklamané sny a ztracené ty ráje — —
ba ta vetchá paměť více ví, než sami
vypovědět můžem v bujném květu máje.

* *

V pozadí ty muži, lebko zšedivělá,
ty mi ještě neustále vězíš v hlavě.
Ba já tě znám lépe, než těch řada celá,
v jichžto opůlnočním chóru dumáš právě.
Neznám já tvou tvář jen z té snad uvadlosti,
aniž oko ze mdlých paprsků těch pouze —
ale znám ji, když ti byla ještě tváří dosti,
oko okem — obrazem tvé vnitřní touze.
Znám ji, když tvůj duch se vzpínal v smělé síle,
jak ten bujný komoň, uzdou nekrocený,
jak-by s Fébem po nebeské dráze píle,
a jen vlastní vůlí mírný, ochocený.
Znám tě z dob, kdy srdce netlouklo tak plaše
v ňádrech chorých, v nichž teď váhá čemu tlouci,
ale kdy si živě cítil touhy, snahy naše,

a jim k skutku razil cestu s duší vroucí.
Ba teď jinak — jiné časy, mysl jiná,
síly slabé, oheň zhaslý, srdce chladné —
peruť zlomenou pták více nerozpíná,
a co vadne, v chladném slunci neomladne.
Člověk jen se jednou zrodí, květe, žije —
ba víc prosní, protouží a stráví tajným hnětem,
a z tisíce sotva jeden, jenž si zvije
věnec, by ho přečkal věkem, slávou, květem.
Člověk zemře, vytratí se z mysli časem —
nové jaro, nové vypučí v něm kvítí —
vový pěvec pozatouží novým hlasem —
na svět nový nové slunce pozasvítí.
Jiný rek se stane svého věku pánem —
jiná píseň zajme zvukolibé ucho —
jiné jmeno probudí se novým ránem —
po nás ani hlasu — — mrtvo, ticho, hlucho.
Nedivím se ti, ty hlavo zšedivělá,
že ti paměť na minulosť mysl drtí:
v kom se velebná tak touha rozezněla —
velká touha, vzdorujíc i hrobu, smrti,
a z té touhy, čisté jako oko boží,
když jen zbyly slzy zmařeného žití —
věru, že mu jedno, kdy se ve hrob složí
a se nad ním smutku slza pozatřpytí.

* *

Dozněly již žalmů temné, táhlé hlasy.
Jako větrem roznešené sem tam klasy
rozešli se mniši, každý do své cely,
by mdlým oudům klidným spánkem pohověli;
všickni — až tam na jednoho. Lampy světlo
bledé, jako tvář, z níž bdění barvu shnětlo,
plašilo mu s cesty černé noční stíny,
jimiž těsné byly pustých chodeb klíny.
Kam tak pozdě ještě? Od klášterních dveří
ke hřbitovu blízko křehkým krokem měří.
Lampy netřeba mu více: luna bledá,
jež si po klenutí modrém cestu hledá,
paprskem mu stezku známou ošeřila.
Hrobů řada různá mu se objevila:
po nich lehký větřík stébla trávy sklání,
zespod slyšet mrtvých temné oddychání.
Dlouho nehledal. Ten hrob tam v koutě zadním—
vrba svislé větve rozvěsila nad ním:
ptáček — němý, jako hrob — z těch větví holých
letěl právě: snad si zdřímne někde v polích,
kdy s ním pěvec jiný vystřídal se v bdění.
Jářku — pěvec, ač v něm zvuku více není —
němý, jak ten pták, jemuž květ jara zašel
a se pramen zpěvu jiný nevynašel. —
Kříže hrob ten nemá; pomník beze slova
lysá vrba ve skloněných větvích chová.

Jak ten muž tam sedí beze hnutí celý,
jako v sochu vydlabanou zkamenělý:
moh' by za to mít, že pomník on; tak tiše,
jak-by nemoh' dech ty ňádra zdvihnout výše.
Oko ztuhle, neodvratně před se zírá,
však se zdá, že světlu víc se neotvírá.
Obejmul teď vrbu — hlavu opřel o ni —
snad-že tichý spánek na víčka se kloní.
Odpočiň si po unavení tak mnohém!
Teď, hle — jak-by zdřímnul. Nu, spi s pánembohem! — —
Ranní slunce našlo jej v tom obejmutí,
v klidném spánku — bez dechu a beze hnutí.
A když mniši přišli, ve spánku jej mníce,
budili jej, ale — — nezbudili více.

* *

U mrtvoly dvě bledé svíce bděly,
leč povědět mi o ní nevěděly.
Na modlitbách dva mniši u ní dleli,
a ti, co věděli, mi pověděli.
Již sedmou jeseň prý, co pobyl s nimi,
na vůli spoután sliby řeholními.
Jej těžko poznat ze slov prý a skutků.
Tvář stále obestřená mrakem smutku
jen málokdy se projevila slovem;
vždy vážný, jako kříž nad tichým rovem —

ač s námi bratr, hádankou přec více,
nám neznámý, jak oheň skryté svíce.
Ten smutek v tváři ze dne na den dědě
ode dne ke dni stárnul vůčihledě.
Ač v létech mlád, přec vlas jak mléko šedý,
a samá vráska jeho tváře bledy.
Den trávil v bezemluvném rozjímání
vždy sám a sám, a noci beze spaní
na hrobě probděl, co tam u zdi leží.
Kdo dříme tam, pověděl komu s těží;
leč mrtvý v něm — prv ležel za hřbitovem,
až Alfred zasadil se o to slovem,
že přenést směly se ty mrtvé kosti
tam, teď kde klidný spánek k nim se hostí.
On sám je vyhrabav, hrob hrabal nový,
a vykropiv jej, nábožnými slovy
zem zasvětil a kosti složil do ní.
Tu vrbu, jež se teskně přes hrob kloní,
tam jeho ruka sadila. Na ptání,
proč tráví noc co noc tam v rozjímání,
on neměl odpověď. Leč žádal sobě,
až jeho kostem stláti budou v hrobě,
by ustlali mu vedle, a kříž nizký
by oběma byl hrobům stejně blizký —
leč bez nápisu. — — Tak mi mniši pověděli
a na modlitbách dál u něho bděli.

* *

Večerní z jara větřík vál — tak milo,
jak sen-by krásný jarní nebe snilo,
a oddychalo čistým, krásným dechem,
a větřík roznášel jej milým spěchem.
Tam cvrček liboval si v vonné trávě
a cvrkal srdce touhu milohravě,
a ptáci k písním ladili své hlásky,
by znova pěli dlouhou píseň lásky:
ký div, že touha, jež se v srdci zňala,
si sladkou písní srdce vyhledala
a dlouho, dlouho v obejmutí drahém
se napájela čisté lásky blahem. —
Mne jinam vedly kroky. V křížův sadu
sem dnes si tichost hledal za náhradu.
Mnohý tam spí za mnohý věk a dlouhý,
a nezná nářek oklamané touhy;
ba! čí se touha jenom skromně vznesla,
ten nezapláče, kdy mu ve hrob klesla.
A proč by plakal mrtvý? Touha jeho —
ta nezná letu víc namáhavého,
jen klidný sen — to vše jest, po čem touží;
ten má, a nic ho z něho nevyhrouží. —
Já sem si used' na hrob. Vrba sirá,
jež Mariin hrob stínem obestírá,
i sem se kloní; pomníku tam není.
Nač pomník? Kdo té pouti na znamení
jen kámen nad hrobem si pozůstaví,

jenž, že byl živ a umřel, o něm praví —
ten kámen nezvěční jej. — K hlavám blíže
sem spatřil zbytky zlomeného kříže —
snad že jej vítr vyrval v divé zlobě,
snad divá zvěř, tam ryjíc v noční době,
snad zlý že člověk tak svou vášeň kojil.
Já různé kusy opět ve kříž spojil,
a napsav tužkou jmeno „Alfred" na ně,
kříž postaviv zas — zaplakal sem maně.
A proč bych neplakal na jeho hrobě,
o němžto zpívat vyvolil sem sobě?
Ten děj, jenž mocí v píseň roztál ve mně,
jak vodstva proud mi kolem šuměl temně,
a já, co pěl sem, pocítil sem znova —
však pouze slza mi na místo slova.

Teď ptáček přiletěl na vrbu bílou,
a zahudal tam píseň roztomilou.
Buď vítán, pěvče s líbeznými slovy!
Můj zpěv již skončen — — ty pak počni nový.

1856 a 1857.

Poznámky.

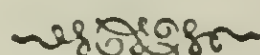
Zpěv první.

1) „Z Paestum růže.“ Paestum (jinak Posidonia), město v staroitalské Lukanii nad zátokou téhož jmena; nyní »Pesto« nad zátokou „di Salerno.“ Ve vůkolí toho města květly nejkrásnější růže, a sice (dle Properce, Virgila a Ovida) dvakrát do roka, na jaře totiž a v podzim.

Zpěv druhý.

2) — — — »že nedaly spáti
ty Themistoklu Miltiada věnce.«
Sláva, již Miltiades, známý vítěz u Marathonu, nejen v Athénách, ale i v celém Řecku požíval, tak roznícela Themistokla, že záhy odřeknuv se podílu ve hrách se svými soudruhy, přemnohé noci probděl přemýšleje, jak by podobné slávy dojíti mohl.

3) — — »ten mladík Velký.“ Alexander Velký zaplakal nad hrobem Achillovým, závidě mu toho štěstí, že našel svého Homéra.

VEČERNÍ PÍSNĚ.

A rájskou krásou vzplane nebes tvář,
že láskou k noci vzhoří celý svět.
Shakespeare (Romeo a Julie).

I.

(Mým písním.)

Již jděte milé dítky mé,
vám zde víc stání není,
na cestu ještě přijměte
otcovské políbení.

Snad že vám leckdes otevrou,
kde budete i ctěny,
však budou také spílat vám —
to buďte připraveny.

Leč to vám mysl nekaliž,
ni na čelo sej vrásku;
neb mnoho lidí na světě
a málo jich zná lásku.

II.

Přilítlo jaro z daleka
a všude plno touhy,
vše tlačilo se k slunci ven,
že snilo sen tak dlouhý.

Vylítly z hnízda pěnkavy
a drobné děti z chýše,
a pestré kvítí na lukách
přesladkou vůni dýše.

Z větví se lístek tlačí ven,
a ptáčkům z hrdla hlásky,
a v ňádrech v srdci mlaďounkém
tam klíčí poupě lásky.

III.

Já jsem ten rytíř z pohádky,
jenž hrdě vyjel do světa,
abych tu pannu uviděl,
jež jako růže vykvetá.

O ní šla věsť: kdo spatří ji —
ten s kletbou prý to odnese,
buď že se v kámen promění,
buď že mu srdce vyrve se.

I myslil sem si u sebe:
Snad přec je někdo vyjmutý!
A vyjel sem a za ten hřích
teď — v zpěváka jsem zakletý.

IV.

Umlklo stromů šumění
a lístek sotva dýše,
a ptáček dřímá krásný sen
tak tichounce, tak tiše.

Na nebi vzešlo mnoho hvězd
a kolem tak je volno,
jenom v těch ňádrech teskno tak
a u srdce tak bolno.

Ve kvítků pěkný kalíšek
se bílá rosa skládá —
můj bože, a ta rosa též
se v moje oči vkrádá.

V.

Vše ve světě teď usnulo,
až na to srdce v těle.
Bůh sám ví, že to srdce jen
si nikdy neustele.

V tom božím světě zmlklo vše,
až na zvuk srdce hravý.
Bůh sám ví, že to srdce jen
se nikdy neunaví.

Myšlénku spánek přemáhá,
noc s dnem se v bdění střídá —
jen srdce v prsou stále bdí
a tam si lásku hlídá.

VI.

I myslil sem si, jak-by as
bez lásky bylo světu:
svět byl by pustopustá poušť
a v světě žádných květů.

Světem by srdce bloudilo,
až žalem by se shnětlo,

a smutno v něm, jak na světě,
než bůh řek': budiž světlo!

A smutno tak, že na zemi
by nechtěl člověk žíti,
že sám bůh Otec na nebi
by nechtěl bohem býti.

VII.

Na nebi na sta hvězdiček,
měsíc se s nimi bratří,
a z nebe pánbůh s anděly
sem na svět dolů patří.

A s nebe anděl sstupuje,
na tváři ani vráska,
a krásný jako jarní dech —
ten anděl to je láska.

Ten kamkoliv se přiblíží,
vše trne sladkou mukou,
a slavíci a hrdličky —
ty pěkné písně tlukou.

A koho křídlem dotkne se,
ten celičký se změní,

a v srdci něco pocítí,
co není k vyslovení.

VIII.

Bůh povolal mne do ráje,
bych tam se učil zpěvu.
„Ne dobře být mi samotnu!“
A bůh mi stvořil Evu.

Ne žebro vyňal z ňader mi,
leč srdce mého půli,
a proto tak se rádo teď
to srdce k Tvému tulí.

A proto tak se divná teď
mi touha v srdce hostí,
a jest mi, jak-by srdce nám
zas měly v jedno srosti.

A proto když jsem daleko,
zpět noha maně kráčí,
a u srdce mi bolno tak,
že jest mi — ba až k pláči.

IX.

Kdyby ten slavíček
s svou družkou přebýval,
on by tak žalostně
o lásce nezpíval.

Kdyby to srdéčko
s Tebou noc probdělo,
však by tak bolestně
v těch ňádrech neznělo.

X.

Což platno, že ten slavíček
tak přelíbezně zpívá,
když odcizeno srdce mé
a u tebe jen dlívá.

A kdyby ještě líbezněj
zpěv jeho vábil uši:
což platno, když tě v srdci mám,
a plnou tebe duši?

A to tak krásně líbeznou,
že sotva člověk tuší;

že bych ti s nebe hvězdy snes'
a za tebe dal duši.

XI.

Má milá pojď a poklekni,
teď právě čas je k modlení —
měsíček vyšel nad lesy
a čas můj minul k prodlení.

Však ruce, drahá, nespínej.
Já Tebe, mne obemkni Ty —
a místo rukou srdce dvé
k modlitbě budou sepnuty.

A ústa k ústům tiskni mým,
z úst jedněch nás se modlit nech —
já v ústa vložím slova Ti,
a k nebi Tvůj je pošle dech.

A bude naše modlitba
tou nejčistší, věř, obětí —
neb když se modlí andělé —
jen v tom se modlí objetí.

XII.

Tak často mně to připadá,
když přivinu Tě k sobě,

žes k vůli mně zde na světě
a já že k vůli Tobě.

Není to snadné světem jít
a nezabloudit v scestí;
leč štěstí v světě největší,
být druhu svému k štěstí.

A má-li král svou korunu,
bůh má-li svoje nebe,
a má-li ptáček jarní háj:
mám já, panenko, Tebe.

XIII.

Ty dívko zvláště líbezná,
jíž v světě rovné není,
mně v Tobě se zalíbilo
a Tys mé potěšení.

Tys čistá, jak ta rosička,
co ráno s nebe splývá,
a jemná, jak ta hrdlička,
když svoji píseň zpívá.

Tys pěkná, jako lilium,
jenž vůní odívá se,

a vznešenás jak dennice,
když vzchází — rozdnívá se.

XIV.

Již stalo se. Má duše bez Tebe
se necítí již celou víc;
ba sebe myslit bez Tebe,
by bylo — nebýt živu víc.

S mou duší již jsi setkaná.
Tys chloubou její, radostí —
Tys touhou mou, mou útěchou,
mou rozkoší — mou žalostí.

Z mých pustých dnů mi nebe tkáš,
jak nevěsta svatební šat;
Ty ve mně bdíš, Ty ve mně sníš,
co já, co Ty — již nelze rozeznat.

Co osud můj — mně lhostejno.
Vímť, čí jej ruka upřádá.
Z Tvé ruky — byť i zkázu vzít —
i v tom se nebe zakládá.

XV.

Když tak se na Tě dívám —
Tys holubička krotká,

ta jemná, hravá, líbezná,
když s holoubkem se potká.

Mně nelze dost se nahledět
na to Tvé krásné oko —
to modrojasné brány jsou
do ňader přehluboko.

Mně nelze dost se nahledět
na tu Tvou tvář tak jemnou —
z ní celá duše bez klamu
i srdce mluví se mnou.

A když se na Tě dívám —
ó sladká s nebe mano!
zdaž to ta ústa nejsou též,
která mi řekla: ano!

XVI.

Tvé oko krásné jezero,
jež v šeru tam se houpá;
v něm nočních světel milá zář
s modrým se nebem koupá.

A čisté jako křišťál je,
v něm vidět je až na dno —

kdo hloub do něho nahlídne,
ten utone v něm snadno.

XVII.

Má milá, pojď, přisedni blíž,
ať zobejímám Tebe;
pánbůh Ti krásnou duši dal,
žes jako anděl z nebe.

Mně jest tak často, jako bych
se zpovídat měl Tobě,
leč slova v ústech zamknutá,
tak jako mrtvý v hrobě.

A co tak často Ti chci říct,
to ani jmena nemá,
má duše toho plná jest,
leč ústa moje němá.

Jen když Tě mám obejmutou
a duši v Tebe vhroužím,
tu zdá se mi, že všcchno víš,
co povědět Ti toužím.

XVIII.

Ten není rekem největším,
kdo udeřen zas udeří;

ten velký, kdo byl oklamán
a přec se nezpronevěří.

Kdo lásce doveď zlořečit,
ten nepoznal ji ani,
neb láska umí odpustit
a nezná proklínání.

Kdo není schopen oběti,
ten lásky hoden není,
a špatný kněz, kdo sebe víc
než svoji oběť cení.

A kdyby láska žádala
mé žití i mé nebe —
já šel bych jak ten beránek,
že miloval sem Tebe.

XIX.

Na nebi plno hvězdiček
jak z jara sedmikrásky;
ba na tom božím světě zde
má vše svou mluvu lásky.

Fialka plna vůně jest,
kalíšek rosou máčí,

a slavík, ten se nazpívá
div hrdélko mu stačí.

Na nebi plno hvězdiček
v velebném světle kráčí,
a lidé tady na zemi —
ti zpívají a pláčí.

XX.

Což je kvítí krásné,
které kvete v poli;
ale po tom kvítí
srdce nezabolí.

Často vidím ve snu,
má panenko, tebe;
ale to tak krásnou,
jako anděl z nebe.

Ale ještě hezčí
nežli kvítí v poli,
že, když vstanu ze sna,
že mne srdce bolí.

XXI.

Sluneční žár o polední —
to žhoucí láska moje,

a noc — dne šerokrásný stín —
to tichá láska Tvoje.

Tys velký oheň znítila
jak země centrum žhavý,
leč oheň Tebou nekojen
teď sám se v sobě tráví.

Já s láskou Tvou chtěl hodovat,
však mně jen drobty padly,
a proto sám se nedivím,
že tváře moje vadly.

Leč srdce mnoho přetrpí,
je nemoc krotí mocí,
a já se věru neznám víc,
zda jsem víc dnem či nocí.

Tak psáno jest. A den a noc
se věčně, věčně minou,
jen jedno jim políbení —
když večír v jedno splynou.

XXII.

A kdyby vše potěšení
v tom světě bylo vzato,

a jenom láska zůstala —
ten život stál by za to.

A kdyby pravda bylo vše
a láska jenom snění —
já bych se k spánku položil
a nechtěl probuzení.

A jest-li že sem posud snil —
tak sem snil sladce, mile,
a věčně nezapomenu,
kdo usnil mne v ty chvíle.

XXIII.

Mně zdálo se, žes umřela;
slyšel sem zvonit hrany,
a pláče bylo, kvílení
a nářku na vše strany.

Tak divně Ti tam ustlali!
Na hrob Ti kámen dali,
a abych na něj napsal verš —
mne vlídně požádali.

O lidé, lidé z kamene —
zde srdce mé si mějte,

a co sem ještě nezpíval,
to do kamene vrejte.

Mé lásce ste nevěřili
a zhrdli mými slovy —
když bude kámen mluvit k vám,
snad vám to lépe poví.

XXIV.

Když bůh byl nejvíc rozkochán,
tu lidské srdce stvořil,
a na věčnou jak památku
v ně pak svou lásku vložil.

A když pak na něm utkvělo
to oko jeho věstí,
radostí až se rozplakal,
když viděl vše to štěstí.

Leč při tom pláči — do srdce
se jedna slza vkradla,
jako ta rosa v kalíšek,
a na samé dno padla.

A proto láska velký bol,
leč bol tak sladký, milý,

že škoda srdcí nastokrát,
jež bol ten necítily.

A proto láska štěstí půl
a polovic je muka,
leč když se slza rozvlní,
tu leckdys srdce puká.

XXV.

Když sem se díval do nebe
skrz ty hvězdičky zlaty,
mně zdálo se, žes světice
a já že anděl svatý.

Tu vzal sem harfu do ruky
a písně sem Ti zpíval,
že písně svatých umlkly
a každý k nám se díval.

Ba sám bůh Otec na chvíli
v svých tvůrčích plánech stanul,
a zdá se mi, že po tváři
mu slzný démant kanul.

XXVI.

Již nevím, zda to sen či ne,
leč v paměti to posud —

já v soudy boží nahlížel
a národů čet' osud.

Myšlénky, vážné jak bůh sám,
ty hlavou jeho táhly,
a krásné, jako jarní noc,
po milém těle práhly.

Mnohá myšlénka — celý svět,
mnohá jak píseň jemná,
mnohá — budoucí lidstva děj,
lidskému oku temná.

Tam též sem našel lásku svou
i Tvoje srdce krásné:
ta naše láska byla tam
jak obláčky dva jasné.

A na tu naši lásku bůh
s zalíbením se díval,
a zástup mladých andělů
mu o ní písně zpíval.

XXVII.

Tak modrojasná nebes báň —
a hvězdičky jak zlato;

člověku divno u srdce,
když tak se dívá na to.

A hvězd těch stále víc a víc,
že ani konce není —
a přec tam není každičká
ta hvězda k nalezení.

Jen když v dvě srdce mladinké
dech první lásky vchází,
tu na tom modrém nebi též
prý nová hvězda vzchází.

A v jednom-li z těch srdcí dvou
květ lásky schne a vadne,
tu s toho nebe modrého
i zlatá hvězda padne.

XXVIII.

Ten ptáček, ten se nazpívá,
jak byl by píseň živá;
ba kdo v svém srdci lásku má,
nedivte se, že zpívá.

A ptáček ten tak od srdce
a k srdci mluvit umí,

že div by člověk neplakal,
když srdcem porozumí.

Ba často mně to připadá,
že jsem mu druhem v lkání,
neb i ty moje písně jsou
jen jemné naříkání.

XXIX.

Tak ticho kolem — zdá se mi,
že sen se k očím vkrádá,
jako když ptáček k samičce
se v měkké hnízdo skládá.

Ta noc tak pěkně ustlala —
na nebi hvězd až milo.
Snad mnohé srdce zabude,
zač dnem se kormoutilo.

Snad mnohé srdce zabude,
a co proň v světě není,
snad snem se mu to navrátí
a bude k potěšení.

XXX.

Byly dvě boží myšlénky
co hvězdy vedlé sebe,

a ty sou se milovaly
nejvíc z celého nebe.

I spadla s nebe jedna z nich,
a druhá mřela v bolu,
až bůh se nad ní smiloval
a poslal též ji dolů.

Mnohou zde noc protoužily
od večera do rána,
až pak se jednou potkaly
co mládenec a panna.

A jak si v oči pohlídli,
tu poznali se zcela,
a žili v štěstí největším,
až jedna zase zmřela.

A když ta jedna umřela,
tu zvala druhou k sobě,
a bůh ji za ní povolal
a zas jsou hvězdy obě.

XXXI.

Mladinký ten zpěváček —
což tak umlk' z nenadání?

Oči mu se zalily
jak u vřelém s bohem! dání.

Mnohý snad si pomyslí:
bože, co ho asi rmoutí?
tvář má hezkou, mladinkou,
a zpěv milo poslechnouti.

Ach mladinká, hezká tvář
nedá srdci úlevu;
a byť se i líbil zpěv —
není vždycky do zpěvu.

XXXII.

Tak jak ten měsíc v nebes báň —
tak láska v srdce vchází,
a tajný bol a tichý žal
ji v chůzi doprovází.

A co dřív člověk netušil,
v tom šerém světle spatří,
a tajný bol a tichý žal
se svorně v písni sbratří.

Leč mnohá též se bouře zlá
v ubohém srdci shlukne,

a než ji v písni vysloví —
jak mnohé srdce pukne.

XXXIII.

Ty hvězdičky tak drobounké
a nebi ku ozdobě,
tak sladce dolů shlížejí,
jak-by mne zvaly k sobě.

Ach ne, vy drobné hvězdičky,
vám sluší v nebes kole;
mně milo tady na zemi,
já zůstanu radš dole.

Nevíte, milé hvězdičky,
ba netušíte ani,
jak krásné nebe na zemi
u sladkém objímání.

XXXIV.

S dnem noc se navždy rozešla.
Den jako Jidáš zrádný,
však večer plný krásy jest
a neodolá žádný.

Tu přijdou jasné hvězdičky
s tou lunou stále bledou,
a v háji něžné hrdličky
přesladký hovor vedou.

Srdci se srdce zpovídá,
myšlénky v dálku táhnou,
a ústa touhou žíznivá
po políbení práhnou.

XXXV.

Vy všichni, kdo jste stísnění,
již pojďte, pojďte ke mně,
zde složte s beder útrap tíž
a zapomeňte jemně.

Já lásky říš zde založil,
kde druh se k druhu vine,
a vše co má kdo na srdci
to v pěkných písních plyne.

Zde nezná soka závistník,
zde řeč jak píseň sladká,
zde lev je jako beránek
a dravci holoubátka.

Zde léky všechněm útrapám,
zde srdce věčně mladne,
zde neovádá růže květ
a nepřátelství žádné.

XXXVI.

Tys ruku svou položila
na moji pyšnou skráni,
tys ústy něco šeptala
tak jako požehnání.

Tys rozevřela duši svou
ve sladké lásky době,
a co sem snít si netroufal —
Tys vinula mne k sobě.

Tys posvětila harfu mou
i celé srdce moje,
Tys požehnala písni mé
do posvátného boje.

Z mých očí slzy zmizely
a s čela mého vrásky,
v mé duši vyjasnilo se —
a já jsem věštec lásky.

XXXVII.

Z svých písní trůn Ti udělám
za velkých pěvců příkladem,
za žezlo své Ti srdce dám
a slávu svou za diadem.

Za zákon lásku vyvolám,
svou písní oslavím Tvůj den,
v Tvou duši vleju lásky slasť
a sladkou touhu ve Tvůj sen.

Ptáčků Ti písně přivolám,
máj nastele Ti k nohoum květ,
a nebes hvězdám rozkaz dám,
a v nebe změním celý svět.

A srdce všech Ti podmaním,
ráj vyzpívám Ti z hrobu zpět,
a královnou Tě provolám,
kam širošírý sahá svět.

XXXVIII.

„Nedobře lidem bez zpěvu“ —
tak bůh v svých soudech mluvil —
a lidem stvořil básníka
a to mu věno uvil:

„Co živ jsi, neměj pokoje,
jen o bolestech zvídej,
a v naději vždy oklamán,
svůj chleb jen v pláči jídej.

Nech srdce na krev zderou ti —
ty na tu krev se dívej,
nech štvou tě po všech končinách —
ty miluj je a — zpívej.“

Ten lós nám pěvcům obecný.
Svět zná jen naše zpěvy,
však co nás k zpěvu pohnulo —
to žádný v světě neví.

XXXIX.

Až tělo zemi odevzdám
a bohu svoji duši:
pak žádám, abych pohřben byl,
jak na pěvce se sluší.

Na hlavu věnec bobkový
a do rukou chci lyru:
ať vědí noví sousedé,
kdo vchází v přístav míru.

Mně lyra byla svatá vždy
a nikdy hračka pouhá:
ať jest mi ještě ozdobou,
kdy noc mne skryje dlouhá.

Až v hrobě nám se zasteskne,
já zpěvem k nim se vmísím,
já zpěv jim z duše zazpívám,
já k životu je vzkřísím.

Však pak-li vy zde život snem
neustanete trudit:
pak mrtvé *na vás* probudím,
a ti vás přijdou zbudit.

XL.

Můj bože, všecky nároky
zde se své duše skládám;
jen aby zpěv mi zůstal můj —
jen o to tebe žádám.

Kdybys mně vzít měl zpěvu dar —
pak nechci déle žíti,
a za zpěv chtěls mi štěstí dát —
já nechci šťastným býti.

XLI.

Požehnaný, jenž pomazán
na pěvce rukou Páně;
on v soudy boží nahlédnul
i v lidských ňáder báně.

On zná ten velký světů žalm
i zpěv, jejž zpívá ptáče,
on srdce tlukům rozumí,
kdy plesá i kdy pláče.

Co jiným lidem tajemstvím,
to před ním rozestřené,
on vůdcem lidu božího
do země zaslíbené.

On králem velkých království,
on knězem lidstva spásy,
a co v něm leží pokladů,
jsou neskonalé krásy.

XLII.

V Tvých rukou mnoho spočívá;
já srdce své v ně vložil,
v něž pánbůh pěkné písně dal,
bych lidské štěstí množil.

A srdce divná květina —
ne všude kořen vpustí,
a od lásky to závisí,
zda hynout má či růsti.

A srdce divná květina,
jí nejvíc třeba rosy,
a jen, když nebe příznivé,
pak krásné plody nosí.

A z Tvých-li rukou srdce mé
k národa vzejde zdobě:
věř, pozdní ještě věkové
že žehnat budou Tobě.

XLIII.

Já v trouby zahrát rozkázal
k slavnému z mrtvých vstání;
já veliký mít budu soud —
vy buďte předvoláni.

Vy kdo ste lásce bránili
a strojili jí muka:
vám ať je věčné zoufalství,
ať věčně srdce puká.

Leč vy kdo věrni byli ste
a vytrvali stále:
vy pojďte na mou pravici
a požívejte dále.

Vám zvláštní nebe v nebi buď,
neb milovavše sebe,
již na zemi ste požili
co nazývá se nebe.

XLIV.

Kdo v zlaté struny zahrát zná,
jej ctěte víc než sebe,
neboť vás tak bůh miloval,
že poslal vám ho s nebe.

Hrozné, když bůh neourodou
a morem trestá přísně;
však ze všech trestů největší,
když národ nemá písně.

Ten národ ještě nezhynul,
dokud mu věštec zpívá,
a píseň v nebi zrozená
i ve smrť život vlívá.

XLV.

Nekamenujte proroky.
Neb pěvci jsou jak ptáci;
kdo hodil po něm kamenem,
k těm víc se nenavrácí.

Soud boží na se národ zve,
jenž pěvce své ctít neví,
a nejstrašnější kletbou jest,
když bůh odejmul zpěvy.

Jeť srdce pěvců nejčistší
a všeho hněvu prosté,
a co vám zpíval od srdce,
to ve svém srdci noste.

XLVI.

Do dálky odjíždí
v zármutku mnohém,
ještě se ohlíží —
panenko, s bohem!

Ještě se ohlíží,
šátečkem točí,
šátečkem utírá
navlhlé oči.

Již se s ním zavřely
krajiny cizí,
jako když skřivánek
v povětří zmizí.

Zmizí a přijde až
po čase mnohém,
ale než přijde zas —
panenko, s bohem!

1857 a 1858.

KRÁSNÁ LEJLA.

BÁSEŇ EPICKÁ.

I.

Tak pyšnou mysl Alfons v hlavě nosí,
tak pyšnou, že až k hvězdám smělá brojí;
leč také zdarem nikdo víc se nehonosí:
co odvážlivé — na tom svoji touhu kojí.
A tak i povznes' hrdou mysl svoji
to proti králi — hlavě pomazané;
on vyzval národ ku lítému boji
a nebi přisáhal, že válčit neustane.
Leč tenkrát všecky tajné vyšší moci
tak jak-by usnešením proti němu stály;
on spoután, čas má — aby probděl noci
teď v moci těch, kdo dříve se ho báli.

A doma po něm krásná dívka stůně —
to mladá Lejla, spanilejší duhy,
a jemná jako kvítka ranní vůně
a svěží jako mladé jarní luhy.
Teď osamělá, jak hrdlička v háji;
však nezpívá, leč hořké slzy roní,
divokou bolesť v outlém srdci tají
a hlavu smutnou k sirým ňádrům kloní.
Jí láska roztála nebohou duši —
ta samá láska, která sílu vlívá,

že člověk v cestu urovná si zbujné moře *);
jež srdce k velkým zpěvům rozehřívá,
že jako jarem na vysoké hoře
z nich pučí písní přespanilá růže,
jejížto pohled oko, srdce blaží
a člověk veliké z ní činy váží;
ta samá — slyšte dál, co láska může.

Pro Lejlu nejsou více noci krásné,
jen blízká smrť jí v mladé mysli tane;
hasnoucí hvězda její oko jasné,
v něm zpomínka co horká slza kane.
Již nedbá hvězd, co na nebi se lesknou,
již nedbá modra, jímž se nebe šatí,
jen bolesti otvírá duši tesknou
a v bolesti jí den se za dnem tratí.
Vše, co je kolem a co život dýše,
vše pro ni zemřelo jak sirým dětem;
a Lejla sama nad sebou krvácí tiše,
jak větev nalomená nad svým květem.

Byl večer právě, jakých v roce málo;
nad Lejlou nebe v plné kráse stálo,
a svět se lesknul, že až srdci milo —
leč srdce nešťastné to necítilo.

*) Myslím zde Leandra.

Svět utichlý, nad ním se hvězda třpytí
a měsíc ubledlý s tajemným šerem vchází,
a luhům šeptá háj, co v duši cítí
a sladkou touhu v krásnou píseň sází.
Tu počal slavík smutné žalmy svoje,
že zněly jako z duše rozedrané,
a světu hlásaly, jak veliké jsou boje,
v kterých se zmítá srdce oklamané.
Nemožná odolat, kdo píseň slyší.
A Lejle zbudily se dávné chvíle,
jež dřímaly jak klásky, když se větry ztiší;
teď zvukem zbuzeny a žijou v nové síle.

A dávná touha duši její chvátí —
ta samá touha, jak před časem dávným,
kdy večer přicházel s hvězd sborem slavným,
a s nimi chvíle, jež se sotva více vrátí.
Vše jako tenkrát — měsíc, hvězdy, nebe,
i slavík dávné písně znova zpívá —
jen srdce na nich více neokřívá,
že dlouhá bolesť vřelou krev mu střebe.
Teď v srdci pusto — tenkrát jaro lásky;
zpomíná na ty tance v kole divém,
hned divoké a v kvapu náruživém —
hned přítulné jak z jara sedmihlásky.
Zpomíná, co jí tenkrát srdcem vřelo,
když tancem zatáčela svůdná kola,

tak svůdná, že jim nikdo neodolá —
že srdce Alfonsovo jim se otevřelo.

Aj stará vášeň nové jímá síly —
co bylo mrtvé, k životu se křísí,
k vadnoucím květům nový ruch se mísí:
ocháblá síla k novým činům pílí.
Teď teprv ví, jak nikdy před tím dříve,
že tancem svým i hrdé srdce schvátí,
že duší hne a pevnosť mysli zvrátí —
a silou rozhodnou v ní rozhodnutí žive.
Teď pevně ví, že krásou svou je silná,
že silnější je, nežli králův moci,
že zvítězí jak den nad šerou nocí —
a naděje v ní kotví neomylná.
Již mysl klidná dávné štěstí vnímá,
již smutku vazba s duše jí se kácí —
již s novou silou láska jí se vrací
a němou bázeň se srdce jí snímá.

II.

Jinak než u nás plynou dnové králi.
Nač my jen myslit troufáme si z dáli —
tam všecko z blízka, tam je všeho dosti,
tam také postaráno o starosti.
A však teď není, co by poutalo ho blíže,

neb Alfons neulehčí okovů si tíže —
a ten byl v zemi nejnebezpečnější.
A proto čas, že radosť duši ukonejší.
Však nechce král naň zpomenout si ani,
a běda tomu, kdo by o něm hlesnul —
ten jistě by co trup hned k zemi klesnul,
a proto o něm promluvit se každý chrání. —
Král k radovánkám řadí radovánky,
a kamkoliv se noha jeho šine,
jen radosť rozbijí si pestré stánky,
a po dnech uprchlých se krásněj zrodí jiné.
Ba člověk zmladne, jenž v radosti žije,
a král — ten radosť plným douškem pije.

Podivná věsť od kraje v kraje běži:
že Lejla v kráse nemá sobě rovné,
že její tanec krásy nevýslovné —
kdo uvidí, že odolá mu s těží.
A divy divné o ní pověsť šíří:
kdo vidí tančit ji, že slzy pláče,
že mluví tancem, jako písní ptáče —
že tancem nenávisť i hněvy smíří.
Jak povodeň se věsť ta rozvodnila —
ba již i králi doletěla k sluchu
a zvědavosť mu roznítila v duchu;
král pokynul, a Lejla předstoupila.

Aj div! Jak anděl, který k zemi šinul nohu,
tak její krása úctu sobě tvoří —
sám král se Lejle s výše trůnu koří:
těm patří úcta, kdo jsou v přízni bohů.

A Lejla tančila — možná-li tancem zváti,
kdy tanec mysl, duši naši schvátí,
kdy mluví ohnivěj, než dovedou to slova,
kdy mluví vroucně jako píseň milencova,
že člověk rozumí a srdce cítí
a v člověku se sladká milosť znítí.
Ba možno číst v něm, jak se v knize čítá —
teď jemná touha jejím srdcem zmítá,
do dálky bílé rámě rozprostírá,
jak někoho když na své srdce volá
a jemu celou duši rozevírá:
kdo sladkému vyznání lásky zdolá?
Však šedá dálka chová jenom stíny —
bol teskně svírá srdce roztoužené,
a němé lesy lnou se horám v klíny
a nikdo nespěchá na srdce otevřené.
Však přec — hle tamto stín se zdvihá,
a jako stín se šerou nocí mihá,
a stále blíž — a stín se stává tělem —
ó, však to cítí v celém srdci vřelém —
toť Alfons, Alfons .... radostí až šílí
a letí vstříc mu jako mladé ptáče

a líbá ústa ze vší lásky síly,
a v lásky objetí radosti slzy pláče.
Však žel! Netrvá věčně lásky chvíle.
Jak sen přichází — leč jak sen zas mine;
s večerní hvězdou k nám se mile plaví —
však s červánkem už trapnou smrtí hyne. —
Jí Alfons přišel na věky dát s bohem,
dát s bohem, by ji nikdy nezřel více,
by od ní daleký a v smutku mnohém
jen slzy zůstavil jí v bledé líce.
Však ještě nepouští ho — ještě jednou,
než mezi oběma se šeré hory zvednou,
ba ještě jednou, ale s celou duší —
ó, kýžby zahynula v tomto obejmutí,
kýž nic ji k životu víc nevyruší,
by žila, aby žila k zahynutí. —
Již Alfons z dálky naposled jí kývá,
již za ním zavřely se šedé hory —
vzkřik — — Lejla sklesla. Na ni hrob jen zívá,
a duše pustá jako zimní hory.

Tím tanec skončen. Leč tak opravdivý,
že úžas mocí všechněch duši chvátí,
že každému na celém těle znáti,
že cítil s sebou Lejlin zápas divý.
A ticho hrobové a ani dechu hnutí —
aj slavná daň, která se platí duchu —

leč v ňádrech bouřka svědčí o velikém ruchu,
jenž každým dechem bližší vypuknutí.
Hle král, jak s Lejlou trpěl bolesť její —
hle jemu slza s lesklých očí kane
a soucit jako jarní dech mu srdcem vane —
a s jeho úst pohnutá slova znějí:
„O, díky — leč které zde díky stačí,
kdo srdcem umí pohnout v lidské hrudi
a milosť, blahou touhu v srdci zbudí —
a jemným činem velebný svůj původ značí?
Co k srdci mluví a co pohne duší,
to srdcem jen a duší možná zplatit;
neb radosť jemnou, kterou člověk tuší —
co může člověk opět za ni vrátit?
Ne každý pozná vyšších darů cenu,
leč zná ji ten, kdo skvělým darem vládne.
Mluv ty, a neodepru odměny ti žádné,
a království byťs půli chtěla za odměnu.“

III.

Král domluvil a ticho vládlo v síni.
Tu Lejle zaplanulo oko jasné
tak jako večír jarní nebe krásné —
ta z něho mluví slovy líbeznými:

„Ty, pane, mocí vládneš v zemi mnohou,
ty plýtvat můžeš všeho druhu darem;
ba dary králů takové být mohou,
že jedny životem a druhé kynou zmarem.
Kolébkou darů různých srdce jedno —
však třikrát blahé, je-li milostivé.
Ba třikrát blahé, jako jarní nebe,
z něhož se rodí večír noci snivé,
z něhož slavíků sladké písně tlukou,
v němž na horách večerní kvetou růže,
v němž hvězdy vzejdou a mrou sladkou mukou —
jež zapomíná, že též zahřmít může.
A srdce milostivé slunci podobá se,
pod jehož dechem rostou jarní kvítky,
a haluz v mladé roucho odívá se
a ptáček zpívat učí svoje dítky. —
Tvá milosť-li se mi teď rozevírá,
vím, pane, že mi budeš milostivý;
neváhám žádat. Duše moje sirá
jak dítko, jemuž otec umřel přívětivý.
Má duše nebohá — jí štěstí schází
a žal ji na všech cestách doprovází.
Co jaro je, když nemá nocí krásných?
co ptáček, když mu písně leknou v hrudi?
co jarní nebe beze světel jasných?
Však co je láska, když se v duši zbudí,
a srdce odervou jí milované,

po němžto touha nikdy neustane?
Hle, a mně život vzešel plný krásy,
tak jako růži, již kolíbá vůně;
mou duši blahá láska rozvírá si
s tajemnou slastí ve svém božském lůně.
Mně láska vzešla s veškerými světy,
jež otevrou se před mladistvou duší —
tak jemná, jako liliové květy,
tak opravdivá, jak ji mladé srdce tuší,
tak tajemná, jak světlo luny právě —
tak velebná, jak květů královna v své slávě.
Já na ní visela, jak plné lásce sluší,
mně byla životem a srdcem, duší,
mou touhou jedinou, mé všecko — všecko,
já bez ní to, co teď jsem — siré děcko.
Ty krásné chvíle netrvaly dlouze;
ty uprchly jak vůně s větru váním,
tak jako bolesť s prvním celováním —
a pustá noc mé zahrozila touze.
Mně bylo teskno, jak v žaláři vězni,
jehožto čelo strach rozrývá vráskou;
můj život prchl s uprchlou mi láskou —
já byla mrtvá; neb co život bez ní?
Já byla mrtvá, ač mi paměť dána,
bych poznala celou tu bolesť svoji,
bych změřila, jak hluboká je rána,
již celá věčnosť lékem nezahojí.

Já světem bloudila jak laňka lesem štvána,
kolem níž lovci úzké kruhy táhnou;
však lovci moji — moje byla rána,
jež v duši vězela s bolestí dráhnou.
Já světem bloudila, bych lásku našla,
s níž útěcha mi, radosť v světě zašla,
bez níž sem stála, jako lípa v poli,
jak v zimě nad potokem javor holý.
Však neměl vyschnout života mi pramen.
Má touha plamenná dochází cíle,
mně ráj svou otevírá náruč mile —
v něm zřídlo čisté ukojí můj plamen.
Já došla cíle. Milostí tvou, pane,
zas nová rosa do mé duše kane
a kořen polo zprahlý ujímá se,
s ním štěstí vzchází v obnovené kráse,
a předtucha ovívá moji duši,
že milosť tvá mou náděj nerozruší,
že nesvrhneš mne nazpět k trapné muce,
v níž zoufalosť rozvírá vyschlé ruce:
že zpět nevezmeš život, jejž mi vracíš nový —
že nazpět vrátíš život — — Alfonsovi.“

A její slova duší, srdcem hnuly,
že všechněm z očí jasná milosť line,
že překonává všecko — ba i vůli:
že králi z oka jasná slza plyne.

Král nechápe, zda pravdě podobá se,
že v Lejle láska tyto divy tvoří,
že z duše hněv jim s úctou uhýbá se
a srdce pohnuté jim s obdivem se koří.
Všakť pohnut sám — to svědectví je pravé,
a hněv a nenávisť mu z duše mizí —
že vášeň zkrotla, jako dítě hravé,
jemužto z duše poklid nikdo neodcizí.

Král pokynul — a již se pouta kácí,
a Alfons předveden — aj úžas jeho líce!
Král slovu dostál. Zpět ho Lejle vrací —
kdo může říct, že láska nekráluje více? —

1859.

